

ADA-KÁLEI TÖRÖK NÉPDALOK

GYŰJTÖTTE, FORDÍTÁSSAL ÉS JEGYZETEKKEK ELLÁTTA

KÚNOS IGNÁCZ

L. TAG.

BUDAPEST.

KIADJA A MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA.

1906.

ADA-KYI

TÖRÖK NÉPDAJOK

ATLANTI ÉRŐK ÉS A KÖZÖSSÉG KÖZÖSSÉGE

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

ELŐTÁR

ADATOK ÉS A KÖZÖSSÉG KÖZÖSSÉGE

Ada-kálei török népdalok.

(Fölvastatott a M. Tud. Akadémia I. osztályának 1906. január hó 8-án tartott ülésén.)

A török hódoltság korabeli Duna-*vilájet*eknek egy kis nép-oázisa maradt vissza országunk déli határán. Az Alduna egyik termékeny kis szigetén, a régi Ó-Orsova helyén, ott emelkedik ki a Duna hajjai közül, romba dőlt sánczfalak és földalatti kazamaták közzé ékelve, egy maroknyi törökség szigetvéra, a szegényes kis *Ada-ká*le. Vagy ötszáz lélek lakik benne ma is, megannyija mohamedán hitű ruméliai törökség. Jobbára szegény sorsu, gyümölcs termeléssel és kiskereskedéssel foglalkozó néptöredék, mely azonban szívósan ragaszkodik az iszlám törvényeihez és hagyományaihoz, mindinkább fogatkozva számban, de meg nem törve török volta tudatában. Nyelvek és népek egyvelegje gyűrűzi őket körül, mely fajilag is, vallásilag is idegen hozzájuk, és nyelvük is megmaradt töröknek, vallásuk is mohamedánnak.

E maroknyi kis törökség, mely úgy néprajzi mint nyelvi szempontból egyaránt tanulságos ránk nézve, századok óta éli már a maga sajátos és idegen befolyásoktól mentesnek maradt életét. Nyelvük mintegy külön dialektusnak alakult ki, és néprajzi sajátosságai még a mult századokból maradt formájukban merevedtek állandóra. Benső életük e nyelvi és néplelki megnyilatkozásait, megmentendő a külömben is folyamatban levő enyészettől, több ízben tettem tanulmányom tárgyává. Hisz első sorban mi reánk kell hogy e kötelesség háruljon, nemcsak a földrajzi közelségnél és e szigethez való politikai és közigazgatási vonatkozásainknál fogva, hanem ama tudományos felada-

tok érdekében is, mely a török nyelvek kutatását mintegy nemzeti kötelességünké avatta.

Az adakálei török népköltészet, egy külön körbe foglalható terméke az ezen szigetbeli néplélek megnyilatkozásának. És míg az elbeszélői csoportba tartozó néphagyományok, minők például a népmesék és legendák, főleg régebb emlékeket, szájról szájra öröklődő mondákat őriztek meg, addig a lírai termékek olyan jelenségek és érzelmek versebe foglalt kifejezésével is gyarapodtak, melyek a szigetlakók sajátos viszonyaiból keletkezettek. Meseviláguk a messze múlt óperenciájából, dalviláguk meg az élő jelen forrásából fakadoz. Hiszen mi mást is foglalhatott volna dalba, mint azokat az érzelmi jelenségeket, melyek részben belső, részben pedig külső okokból, de mindig a maga sajátosan egyéni világából termettek. A párja után áhítozónak az az örök érzelemvilága, melyet a keleti költészet a kesergő *bülbül* sóhajával és a rózsák édeni illatával allegorizál; megható ragaszkodása ama darabka szigetföldhöz, melynek minden röge köve vérrel van átgyúrva, és a hol a harcban elesett gyermekeiket sirató anyáknak víz helyett vérből valók a könnyeik; az iszlám örök igazságaiba vetett hitnek az a fanatizmusa, mely *sehídek* (vértanuk) sírjaival szántja tele a földet: ezek azok a főbb motívumok, melyek a kis török szigetvár szegényes lakóit dalra fakasztják. És e dalok oly nyelven szólalnak meg, mely több száz éve hogy egymagára maradt úgy fejlődésében mint az anya-oszmánsággal való érintkezésében. Hisz jó időn át külön történetet élt át e nép, a minthogy sajátosak voltak azok a földrajzi és ethnikai viszonyok is, melyekbe százéves történetük folyamán belesodródtak. Új és az anyaországban ismeretlen jelenségek ragadták meg lelki életüket és elhagyott keleti hazájuk verőfényes emlékére a közel Nyugot borus felhői hathattak zavarólag. És mint valamely reflexhártyán, úgy tükröződnek vissza mindazok az indulatok és események, melyek a szigetbeliek lelkét foglalkoztatják. Innen van, hogy több oly poétikus vonás vegyült bele dalköltészetébe, mely az anyaország effajta termékeiben merő idegen és a mely a Duna mosta sziget sajátos viszonyaiból, részben a körülötte levő természeti jelenségek behatása alatt, mint a néplélek eredeti megnyilatkozása keletkezett. Így vegyült a költészetébe a fájó lemondásnak az az elégikus sóhaja, mely

refrainszerűen meg-megismétlődik, mely a jobb jövőnek még csak a reményét sem ismeri, és a mely főleg a multak emlékezetében keresi vigasztalan vigaszát.

Szerelmi dalai csendülnek még meg a legerőteljesebben. Mintha mind azt a keserűséget, melyet a sors, a keletiek *kismetje* írt rá a homlokára, a szerelem érzelmével óhajtana enyhíteni, és mintha fenékgig akarná üríteni a szenvedélynek azt a telt poharát, mely a reménytelenül epedő lantosnak (*āsik*) jutott osztályrészül. Egyébként alig van lényegesebb eltérés, úgy a dalok formájában mint hangjában, az oszmán-anyaföld e körbe tartozó népi termékeitől. Ugyanaz a szakgatottsága és rapszódikus megjelenítése a gondolatok egymásutánjának, mint a keleti népdalok majdnem mindegyikében, és az egységnek ugyanaz a hiánya, mely egyik képről a másikra szökell át, anélkül hogy e képek közötti összefüggést át is akarná hidalni. A hány sor, annyi majdnem a gondolattöredék, és a hány versszak, annyi a külön költői kép. Csak épp a refrain közössége az, melyhez a vers egysége kötve van.

Az adakáliek népdalköltészetének legszokottabb formája a tulajdonképpeni népdal: a *türkü*. E kifejezést jó sokáig egy más műfaj elnevezésével, a *šarkival* azonosították, illetve tévesztették össze. Holott a kettő közt ugyanaz a különbség áll fenn, a mi a műdalt a népdaltól különbözteti meg. A tartalmi különbözőségeket nem is tekintve, más versformája van a műköltői *šarkinak*, és más ismét a népi eredetű *türkűnek*. Az előbbi versformája az araboktól átvett időmértékes verselés; az utóbbié pedig a szótag számító ritmus (parmak hesabi). Az idegen mintára költött *šarki* a műveltebb elemeknek szól; a *türkü* csak az alsóbb osztályt, az írni, olvasni nem tudó népet mulattatja. Amaz műnyelven, vagyis arab és perzsa elemekkel vegyült irodalmi nyelv egyvelgen van megírva; emez pedig népi, vagyis a tiszta török népnyelven, a nép ajkán keletkezett. És innen magyarázható meg az a jelenség, hogy egyetlen egy nép költészetében sincs oly nagy ellentét nép- és műköltészet közt, mint a törököknél. Mintha egészen más volna az a nép, melynek a mesterkelt *šarki* szól, és ismét más, melyet a közvetlenebb *türkü* illet. Mert a két fajta dal közt nemcsak tárgyi, hanem nyelvi különbség is van; sőt mi több, még a melódia különbözősége

is emeli közöttük a válaszfalat. Más nótája van egyiknek, és egészen más a másiknak. A *šárkinak* épp úgy mint a versformája, a dallama is arab; míg a türkü melódiája török földön termett, nemzeti néptermék. Hisz magának a *türkünek* a *türk* (török) szóból való továbbképzése is e mellett szól, és érdekes analógiául szolgálhat e tekintetben a romántól származó románcz kifejezéséhez.

A *türkü* vagy más néven *bejt*, épp úgy érzékíti meg a *jār* a «szeretett társ, barát, szerető» fogalmát, mint az oszmánok dala. Elannyira, hogy mikor éneklésbe fognak, ebbe az egy szóba öntik bele összes keserveiket, és rendszerint egy strófányi idő kell hozzá, míg e szónak háromszoros elkesergésével a kellő hangulatra és melódiára rátalálnak. Akár énekszóval történjék ez, akár hangszerrel. És csak ezután jön a voltaképpi népdal, a magyarra emlékeztető ritmusos soraival, keresetlen rímeivel és az elmaradhatatlan refrainnel. Egyik állandó sajátsága a *türkünek*, hogy a *jār* dicséretéhez a természeti jelenségekből veszi a hasonlatokat. Főleg olyankor, a mikor e jelenségek mását mintha ott találna a megénekeltje külsején, a természeténél fokozódottabb, igézetesebb formában. Két húrú hangszere a *leman* kíséri ritmusos sorait, s miközben a *cziterához* hasonló *szanturt* is meg-megpengeti, hozzáfog egyhangú danájához, mely fájó vággyal, és dicsőítő büszkeséggel zengi szeretettje dicséretét. És az egyes verssorok után sohse hiányzik a refrain (*baırma*), mely vagy egy fájdalmas felsóhajtást, panaszkodást fejez ki, vagy mintha azt a veszedelmet akarná rövid pár sorban összefoglalni, melyet a szerelem szülte szenvedély (*sevdā*) okozott neki. A türkü rendszerint kesergő természetű. Az ifju a szerelem karmai közzé tévelyedik és küzd hogy onnan kiszabadulhasson. Ekkor azonban egy másik nagy bánat (*hasret*) epeoszt, a szerelme tárgyától való válás nagy bánatja.

Külön sajátsága az adakálei népdaloknak, hogy sok bennük a helyi vonatkozás. Van úgy, hogy egy-egy hirre vergődött személyhez, szép asszonyhoz meg a szerelmeihez fűződik a nóta, vagy pedig magához a szigethez, és a sziget egyes helyein lejátszódott eseményekhez. E helyi vonatkozásoknak itt-ott jelentősebb háttere is van. A mikor az örök érzés mellett, mintegy párhuzamosan vele, ott egy kétségbe ejtően szomorú hang, mely

a sziget történeti halottjait gyászolja. És szemünk előtt sorra vonulnak el azok a históriailag is igazolt helynevek, melyekhez egy-egy harcznak vagy vereségnek a szomorú emléke fűződik. Ott van *Kasztel*, a hogyan a szigettel szemben levő erődöt nevezték; máig is romladoznak a *tábia*-nak nevezett sánczok, a hol *Ali pasa* védelmezte a várat, és ott van végül *Alijon* dombja, ott a szerb *Kladova*, melyet a török uralom a büszkén hangzó *Fethislam* (Iszlám hóditása) névvel cserélt fel. És e nevekhez fűződő eseményeket el nem feledték, és emlékezetüket dalba foglalták.

A népdalok legtöbbje egy-egy természeti jelenség leírásával kezdődik. Néha csak egy-egy természetből vett kép, mely úgyszólván a kiindulója és állandó visszatérője a népdal végső sorainak. A török népdaloknak különben is jellemzetes sajátosságai közzé tartozik, hogy lelki világuk egy-egy szubjektív megnyilatkozását valamely természeti kép kíséretében mutatják be. Néhol látható összefüggésben, néhol pedig nagyon is laza kapcsolattal. Akár a mi népdalaink. A természeti képeket különben is szeretik az adakálei népdalok. A sziget körül elterülő hegyvidék, mely bánatos bolyongásaiban menedéket ad neki; a berkek nyiladozó rózsái, melyekben a maga érzelmeinek a szimbólumát látja; a tova szálló felhők, melyek lángoló szerelme égő tüzének a füstjéből keletkeztek; a hajkait hömpölyögtető nagy folyam, melyet könnyeinek az árja dagaszt nagygyá: mind megannyi költői keret, melybe érzelmeinek színes kifejezéseit festői módon beleillesztheti. Ehhez társulnak itt ott olyan példázatok is, melyeket az állatvilágból foglalt le magának a népköltészet. A daru madár a szerelmesekhez szóló izenetnek a közvetítője; a jávor meg az őz szökdécselése azt a fájdalmat juttatja eszébe, melyet tova illanó szerelmese kelt benne; a kos meg az áldozati bárány a szenvedélyek oltárán füstölög. És míg az ifjunak oroszlán a járása, medve a bátorsága, addig a leánynak gazelláéra emlékeztető a termete, és kigyóéra a hűsége. De míg mind eme képek csak helylyel közel surrannak át a népköltészet berkein, addig sztereotip alakká lett a keleti költészet *bülbülje*, mely csak a szerelem rózsafáján énekelheti édes-bús dalait. És mind e képek és hasonlatok mintegy bevezetői, majd pedig refrainjei dalba fűződő gondolataik-

nak. Adakále vidéke, mely természeti szépségekben külföldben is párját ritkító, csakis termékenyítőleg hathatott népe képzeletére. Magas hegyektől környékezve, mint egy mélyen fekvő völgyben élük át életüket, a hol karsú cziprusaik, jázmin és rózsa ligeteik, gyümölcs erdeik és virágos berkeik, csak táplálják bennük azt a vonzalmat, melyet a természet szeretete ébreszt bennök. Es a természet e pazar környezetében fejedelmi erővel törtet át az ő történeti tudatok leghatalmasabb folyama, a Duna. Annak a vilájetnek vízből való végvára, melyhez a törökség fénykorának a legdicsőbb emlékei fűződnek. És mai nap is énekli az adakálei török a Dunáról szóló nótát, mely népdalainak egyik legszebbje.

A történeti háttérű népdalok bennünket leginkább érdeklő csoportjáról kell még végezetül megemlékeznünk. A három ország határánál meghuzódó Adakále fontos sztratégiai pontja volt a nyugot felé törekvő oszmánoknak. A vidini és belgrádi várak közt itt volt a legfontosabb sánczerősség, és mint egyik őrszeme a dunai vilájeteknek, fontos szerepe volt a török hódoltság történetében. Mintegy mérföldköve a már meghódolt Keletnek és a még meghódítandó nyugotnak. És a mint hogy Sztambul volt a rúmbeli iszlám világ kalifai szent helye, azonképpen volt a frenkek földjén is egy erősen sóvárgott végvára, melyhez harci dicsőségeiknek legmerészebb reményét kötötték. Mintegy végső céljához annak a világbirodalmi eszmének, melynek szolgálatában százados harcokat folytattak. E végvárak Budavára volt, a török világ *Budinja*.

És ismét csak az adakálei kis néptöredék volt az, melynek naív hangú népdalköltészetébe beleillesztve találjuk azt a történeti eseményt, melynek központja Budavára eleste volt. «Bájos Budánk a németek kezében», siratják a nótájuk minden egyes versszakában. Mintha az a hullámgyűrű, mely a hanyatlóban levő törökséget egyre jobban sodorta vissza a Kélet felé, ott akadt volna meg Adakále sánczainál, és egy kesergő moraj alakjában fagyott volna népdallá. Mert csak úgy érthető, hogy az egész törökségben csakis az adakáleieknél maradt meg Budavára elestének népdalba foglalt emléke. És annyi idő után, most is annak a nótának a refrainje hangzik vissza, hogy «Bájos Budánk, tornyos Budánk elesett». A népdalnak *Budavára nó-*

tája (Budin türküsü) a címe. És mint majdnem minden népdaljuk, ez is laza és egymással alig összefüggő strófákból áll, melyeknek azonban majdnem mindegyike, ha csak egy-egy vonatkozással is, Budavára valamelyik eseményéhez vagy legendájához fűződik. Lírai momentumok váltakoznak benne elbeszélő sorokkal, és refrainje mintegy balladaszerű rövidséggel kesergi el a gyászos esemény bekövetkeztét.

Ime főbb vonásaiban az adakálei török népdalok ismertetése. Gyűjteményemet, mely körülbelül száz ilyen népdalt foglal magában, még évekkel ezelőtt lestem el, főleg az adakálei *Me-hemed Fehmi* közvetítésével és hathatós segítségével, a nép ajkáról, egyéb ily népköltési termékekkel egyetemben. És már azóta is volt alkalmam tapasztalni, hogy egyrészt az anyagi pusztulás, más részt meg a lakosság lassú kihalása folytán, egyre felejtik a régebbi dalaikat, a nélkül hogy ujak támadnának. Az új nemzedék nem részese többé azoknak a hagyományoknak, melyek a multak legendszerűvé lett eseményeit megőrizték, és legfeljebb egy-egy szintelen vagy a szomszéd területekről ellesett dal az, a mely még kihaló fény módjára, lelkükből fel-felvillan. Összegyűjtött anyagom egy már kihalóban levő nyelvterületnek és dialektusnak az emlékeit őrizte meg, és ezzel egyúttal némi adalékkal is járul idegen nyelvű hazai nyelvjárásaink ismertetéséhez. Az itt közölt népdalok versidomaira, és általában az adakálei dialektus nyelvi sajátosságaira vonatkozó megfigyeléseink a tanulmányunk végén levő jegyzetek közt vannak egybe-foglalva.

1.

*Acil bulut şâz olağım,
gamlırdan âzâd olağım,
bulut, senden haber soram.*

*Bulut gelij düşe kalka,
parmağında gümüş halka,
sen şâj ettin beni halka.*

*Bulut gelij hızlı hızlı,
arasında nâme gizli,
sojle bulut ne jazılı.*

*Bayırma: Ütme bülbül, gül senin dir,
mevlâm bilij jâr kimin dir.*

2.

*Acil ej umrumın vâri,
bâd-i sebah olmadan,
dere bilsem konže gülün,
sararip-ta solmadan,
sara bilsem inže belin,
zâlim engel dujmadan.*

*B. Arajım hangi dijârde,
gezej bir tânem benim.
kader kismet bojle imiş,
sağ ol efendum benim.*

*Okudım elifi beji,
ezber ettim ismini,
cik efendim şârki sojle,
işidejim sesini,
gökte uçan ferîsteler,
silsin gözüm jaşını.*

(1.)

Nyilj meg felhő hadd vigadjak,
a bajoktól szabaduljak,
felhő, tőled hírt hadd halljak.

Jön a felhő esve kelve,
az ujjain ezüst abroncs,
hírbe hoztál a nép előtt.

Jön a felhő nagy sietve,
közötte a levél titkos,
szólj felhő, mi van rá írva.

Refrain : Ne szólj bülbül, rózsá tied,
Isten tudja lányka kié.

(2.)

Nyilj ki oh én mindenségem,
a hajnali szél előtt,
bár szedhetném bimbó rózsád,
mielőtt elhervadna,
ölelném karcsu derekát,
zsarnok társam nem sejtven.

R. Keresem hogy mely országban,
járkál én egyetlenem,
ilyen volt a sors és végzet,
légy épségben efendim.

Az ábécét átolvastam,
a nevedet megtanultam,
énekelj csak én efendim,
hadd hallom a hangodat,
a tündérek fenn az égen,
hadd töröljék könnyemet.

3.

*Ada Fetislama¹ bakaj,
arasından girdāb akaj,
topçılari ŷenge bakaj.*

*B. Metin dir Ada-Kalesi,
alınmaj Kastel² kulesi.*

*Adanın çevresi taş dir,
jataşak jerimiz jaş dir,
bizi saran kızıl-baş dir.*

*B. Metin dir Ada-Kalesi,
alınmaj metin kulesi.*

*Adanın karşisi Kastel,
arasından Tuna gecej,
deli-kanlı kızı isteş.*

*B. Metin dir Ada-Kalesi,
alınmaj deli-kanlısi.*

*Hirşava, Ada bazarı,
kaldı ālemin nazāri
içinde şehid mezari.*

*B. Metin dir Ada-Kalesi,
alınmaj metin bazarı.*

4.

*Ahdim olsun sevmejeşim,
güzel senden gajrisin,
kâbil olsa veriş idim,
sana umrum jarisin,
çok güzeller sevdim amma,
günlüm almaj gajrisin.*

*B. Gel seninle kavıl edelim,
jā onun ol jā benim,
bir tenhāda gürüşelim,
jā ondan geç jā benden.*

*Gel benim mestāne gözlüm,
şimdi buldum ben seni,*

(3.)

A sziget Fetiszlámra néz,
közöttük mély örvény folyik,
ágyusaik harcra néznek.

R. Szikla-szilárd Adakále,
Kasztel tornya nem hódol meg.

Adakále környéke kő,
fekvő helyünk nedves vizes,
Kizil-bas vesz minket körül.

R. Szikla-szilárd Adakále,
a kötornya nem hódol meg.

A szigettel szemben Kasztel,
közöttük a Duna folyik,
ifjú legény leányt óhajt.

R. Szikla-szilárd Adakále,
fiatalja meg nem hódol.

Orsova, Sziget bazárja,
a világ figyelme maradt,
benne vértanúknak sírja.

R. Szikla-szilárd Adakále,
nem hódol szilárd bazárja.

(4.)

Megfogadom, nem szeretek
rajtad kívül senki mást,
oda adnám ha lehetne,
életemnek a felét,
sok szépet szerettem, ámde
szívem már mást nem akar.

R. Jer teveled beszélgessünk,
vagy azé légy vagy enyém,
titkos helyen találkozzunk,
róla mondj le vagy rólam.

Jöjj csak én mámoros szeműm,
most akadtam én reád,

senin ateşine duştım,
 yaktın kül ettin beni,
 eski jārım dujar ise
 ne seni koj ne beni.

Ajaklar altında kaldım,
 be hājin görmejmisin?
 derdin ile ülijirim,
 daha inanmajmısın?
 al janaktan bir şeftali,
 āsika vermejmisin?

Geçmejim kapun ununden,
 basılsın adın senin,
 butun meşlislerde jārım
 sojlenij nāmın senin,
 başın içün doğru sojle,
 kim-dir ustādın senin?

Varın dejin ol jārime,
 hep karalar gijmesin,
 bir eline hanşer almiş.
 dertli sinem delmesin,
 jārimi eller saraşak,
 bāri gözüm görmesin.

5.

Aj efendum sevdi žanum,
 kendi efendum seni,
 iki žihāne vermezem,
 kendi ženānım seni,
 onun içün pek sevejim.
 kendi efendum seni.

Su žihānde serbest gezdım,
 kimseji almaj günül,
 dünjā dolu güzel olsa,
 kimseji sarmaj günül,
 herne kadar ževr edejsem,
 küsmej inşinmej günül.

belé estem a tüzedbe,
hamuvá égettél meg,
régi rózsám ha megtudja,
nem hagy téged se engem.

Lábak alatt maradtam én,
hej gonosz, nem látod-e?
bánatodtól ha meghalok,
még akkor sem hiszed-e?
piros ajakról egy csókot,
szeretődnek nem adsz-e?

Nem megyek el kapud előtt,
nyomassék ki a neved,
mindenfelé én szeretőm,
emlegetik nevedet,
életedre, mondj igazat,
vajon ki a mestered?

Mondjátok meg a rózsámnak,
feketét ne öltson fel,
fél kezébe hadsárt fogott,
fájó szívem ne szúrja,
más öleli a rózsámat,
csak a szemem ne lássa.

(5.)

Óh efendim lelkem szeret.
én efendim tégedet,
két világért sem adlak én,
óh szerelmem tégedet,
a miatt óh be szeretlek,
én efendim tégedet.

E világot büszkén jártam,
senkit nem fogad be szív,
ha világon mind szép volna,
senkit nem ölel a szív,
bármennyire erőltessem,
nem haragszik, nem fáj szív.

*Ilk akşamden sabahedek,
sarsam inže belini,
okşasam nāzik vūžudın,
koklasam güvüm seni,
butun žihāni verseler,
değişmem jārım seni.*

*B. Šerbeti lāl-i lebinden,
günder hasta žanime.*

6.

*Arabalar geliğ gecej
iz oliğ,
kaldır hanum šelvarini
toz oliğ,
sık sık geçme, annen dujaj
söz oliğ.*

*B. Kol ver jārım, doğdı sabah
jilduzı.*

*Arabalar geliğ gecej
karsıdan,
ne istejsen alam sana
çarsıdan,
jarın akşam dolan-da gel
komşıdan.*

7.

*Arabalar geliğ gecej iz oliğ,
kaldır hanum šelvarini toz oliğ,
gündüz gelme, komşı görüj söz oliğ.*

*Lājik-mi-dir kız ismini sormağa,
revā-mi-dir žanfes šalvar jırtmağa,
ne istejsin bir gižežik jatmağa.*

*Hasta oldım, ben odamda jatıjım,
sağıma soluma hekim getirin,
alın beni ol jārime gütürün.*

Kora estétől reggelig,
 ölelném a derekad,
 beczézgetném gyöngéd tested,
 szívnam rózsailatod,
 a világot ha adnák is,
 sem cserélném ki veled.

R. Rubint ajkad italából,
 küldj a beteg szívemnek.

(6.)

Jönnek mennek a szekerek,
 nyoma lesz,
 emeld asszony bugyogódat,
 poros lesz,
 ne siess, megtudja anyád
 beszéd lesz.

R. Add a karod, itt a reggel
 csillaga.

Jönnek mennek a szekerek
 túlfelől,
 a mit akarsz veszek neked
 bazárból,
 holnap este ismét jöjj el
 szomszédból.

(7.)

Kocsik jönnek elhaladnak nyoma lesz,
 emeld lányom bugyogódat poros lesz,
 nappal ne jöjj, szomszéd meglát, híre lesz.

Méltó-é a leány nevét kérdezni,
 illő-é tafota salvárt szét tépni,
 mit akarsz egy éjszakai fekvésért.

Beteg lettem, a szobámban fekszem én,
 jobbomra balomra orvost hozzatok,
 fogjatok és szeretőmhöz vigyetek.

*Hasta oldım, ben odamda jatıjım,
kimse yok-tır sorsun benim hatırım,
bir hasretim var-da bana getirin.*

*Hasta oldım, görmez oldım jolımı,
soldurdılar benim konşe gülümi,
ağlamajler kurbet elde üleni.*

*Ezel jastığına kojmaşım başım.
azısınlar beni eşim joldaşım,
hemen bir merlāja kalmış-tır işim.*

*B. Açıł dağlar ben silāja varajım,
silada bir hasretim var görejim.*

8.

*Armud dalda sallanij,
jere düşej ballanij,
vezir oğlanı olsa.
gene järe jalvarij.*

*B. Jürü jeşillim jürü,
eşinden kalma gerü,
zehir olsa içejim,
memenden akan teri.*

*Armudı bıçakladım,
jārımı kuşakladım,
sandım jāri janımda,
jastığı kuşakladım.*

9.

*Aşkın bādesini kaldırdım ictim,
felek çemberini deldim-de geçtim,
sevgili jār, senden ajrı-mı duştım !*

*B. Elde ne var bende var,
aşkım çok senden ;
üljım-de ajrılammam,
vāz geçmem jürden.*

Beteg lettem, a szobámban fekszem én,
senki sincs ki kérdezné a bajomat,
nagy bánatom van, hozzátok azt nekem.

Beteg lettem, nem látom az utamat,
hervasztották az én bimbó rózsámat,
nem siratják az idegenben meghalót.

Halál párnájára hajtom fejemet,
társam pajtásaim hadd sajnáljanak,
csak az egy Istenre maradt a dolgom.

R. Hegyek nyilatok hadd menjek hazámba,
ott van az én bánatom, hadd látom meg.

(8.)

Körte lelógg az ágon,
földre hull mézessé lesz,
ha vezirnek fia is,
mégis lánynak könnyörög.

Haladj zöldesem haladj,
társtól vissza ne maradj,
ha méreg is megiszom,
a mit emlőd kiizzad.

A körtét felkéseltem,
szeretőm átöleltem,
rózsám mellettem véltem,
hát párnát ölelgettem.

(9.)

A szerelem kelyhét kiürítettem,
sors kerekét átfúrtam és elmentem,
szerelmem, én tőled távol estem-e?

R. Másban mi van bennem is van,
szerelmem több náladnál,
meghalok de el nem válok,
szeretőm el nem hagyom.

*Evlerimin uni çep-çevre harman,
ač bejaz göğsüni okunsın ferman,
bir şeftalın senin, āšike derman.*

*Evlerimin uni taş ile toprag,
jārime jolladım gül ile japrag,
düşej-mi şanına sevüp-te brakmak?*

10.

*Aşkın kemendini
taktum bojnıma,
kaldır nikābini
gel gir kojnıma,
gülüm dedikleri
gelmez ajnıma.*

*B. Kalmadı sabrım karārım,
ağlajım her gün,
jārın hakkın divanında
sojlejim bir gün.*

*Uzun selvilerden
uzun-dir bojin,
inže fidanlerden
inže dir belin,
niže sarnajajım
jahşi-dir dilin.*

*Ateşim janmadan
tutunim tutej,
viran bağçelerde
bülbüller utej,
bildir-ki derdimden
şinži beş-beter.*

11.

*Bana dejler ağlama,
neme gülejim?
akan çeşmin jaşını,
neme silejim?*

Házam előtt köröskörül aratás,
nyisd ki fehér kebled fermánt olvasni,
egy csókod szerelmesed meggyógyítja.

Házaimnak eleje kő meg homok,
szeretömnek küldtem rózsát levelet,
illik-e hozzám szeretni elhagyni?

(10.)

Szerelemnek törjét
nyakamba tettem,
emeld fátyolodat,
jöjj az ölembe,
kit rózsámnak hívok,
nem kerül elém.

R. Nem maradt többé türelmem,
sírok minden nap,
a lány Isten tanácsánál
majd szólok egy nap.

Hosszú cziprusfáknál
hosszabb termeted,
vékony galyacskáknál
vékonyabb derekad,
hogy ne ölelném át
szóló nyelvedet.

Nem lángol a tüzem
mégis füstölök,
elpusztult kertekben
fülemüle szól,
tavali bajomnál
mostani rosszabb.

(11.)

Azt mondják hogy ne sírjak,
miért nevessek?
szemem folyó könnyeit
miért töröljem?

bana jār oluġunu,
neden bilejim?

Bana dejler aġlama,
kalbim taş deġil,
bu akan gözlerimden,
kan dir jaş deġil,
bu başıma gelenner,
sifte hiç deġil.

B. Bir melek meftuni-jim,
bana bir çāre,
jandım aşkın nārına,
buna bir çāre.

12.

Ben aġlađım gündüz geže,
ažeb jārım hālın niže,
ko janajım kül olunže.

B. İnsaf ejle, aži beni,
merhamet et, sen sar beni.

Jārime geçmişler beni,
bilür gibi bejaz teni,
alsam-da sineme sarsam,
piş bajılmak alij beni.

Piş kerre gelsen janıma,
melhem vurulduñ jareme,
bakma jārım kusurıma.

13.

Ben derviş-im dibā gejmem,
senden gajri jārı sevmem,
teübeli-jem çirkin sevmem.

B. Güzele şan kurban olsun,
kanım järe helal olsun.

hogy te vagy az én rózsám,
miről tudjam meg?

Azt mondják hogy ne sírjak,
a szívem nem kő,
a mi szememből folyik,
vér az és nem könny,
a mi éri fejemet,
nem első vétel.

R. Angyal kárhozottja én,
jaj segítsetek,
szív tüzébe égtem én,
óh segítsetek.

(12.)

Egyre sírok nappal éjjel,
vajon hogy vagy kedvesem,
hadd égek míg elhamvadok.

R. Szánj meg engem, irgalmazzá, l,
légy kegyelmes, ölelj meg.

Szeretőmnek elárultak,
mint a kristály fehér testje,
bár keblemhez szoríthatnám,
ájduldozás fog el engem.

Jönnél csak el egyszer hozzám,
sebemre gyógyító ir vagy,
nézd el lelkem a hibámat.

(13.)

Dervis vagyok dísz nem hordok,
náladnál mást nem szeretek,
megfogadtam, nem kell a rút.

R. Szépnek áldozom lelkemet,
Vérem szeretőmé legyen.

*Beligrad bir metin serhad,
čirkinler elinden ferjad,
ol celebden bize imdad.*

*Bakčivan beklej bağıni,
basmajasın ajağıni,
sinem dilberler jatağı.*

*Inže šiveler бүкүлүј,
sijah kjähüller дүкүлүј,
turunč memeler үпүлүј.*

14.³

*Ben-de gittim bir gejiğin arına,
gejik beni çekti kendi dağına,
benden selam olsun nazlı jārime.*

*B. Hajvan ile güleşemem, jār benim,
žanım järe kurban olsun, šan benim.*

*Gejik, senin bojnuzžığın burmalı,
gejik, seni nerelerde bulmalı,
gejik içün ješil čimen jolmalı.*

*Gejik, senin bojnuzžığın kırmızı.
nejden aldın bu gülgülü nergizi,
ben-de sevdim şu adada bir kıızı.*

15.

*Bir gürüşle sabrım kalmaj,
janiži derunum sünmej,
günülü çekmejen bilmej.*

*B. Inlesin dağlar āhimden,
janiži ālem zārимden.*

*Kız bakčende gül tükenmiş,
işittim jārim evlenmiş,
kojnunda çevrem kirlenmiş.*

*Bakčende kınalı kuzu,
sol janına vurdu sizi,
annesinin küçük kıızı.*

Belgrád szikla-szilárd végvár,
rútak miatt siránkozás,
Istentől a segítségünk.

Kertész őrizi a kertjét,
hogy a lábát meg se nyomja,
keblem a bájosok ágya.

A finom báj hajladozik.
fekete fürt szétszóródik,
narancs emlő csókoltatik.

(14.)

Én is mentem vadászni egy szarvasra,
szarvas engem oda vont a hegyére,
üdvözetem az én bájos rózsámnak.

R. Vaddal én nem viaskodom szerelmem,
lelkem szeretőmé, jó hír meg enyém.

Szarvas, a te két szarvacskád csavarós,
szarvas, vajon téged hol találhatni,
szarvas számára zöld füvet kell tépni.

Szarvas, a te két szarvacskád karmazsin,
honnan vetted színes nárczis virágod,
megszerettem e szigeten egy leányt.

(15.)

Egy látásra nincs türelmem,
ég a belsőm, nem alszik el,
mit tud az, a ki nem szeret.

R. A hegyek nyögnek jajomtól,
ég a világ sóhajomtól.

Lány, kertedben nincs több rózsza,
hallom, lánykám házasodott,
keblén kendőm piszkolódott.

A kertedben hennás bárány,
bal felőlről sebezett meg,
az anyjának kicsiny lánya.

16.

*Bir güzele ben-de günüñ
bağladım,
aşki-muhabbet ne imiş
anladım,
derdim ile çok zamanlar
ağladım ;
aşki-muhabbet ne imiş
anladım.*

*Gitme kuzum eller ile
sejrāne,
tarajup kjākülün dükme
bir jana,
jana-jana ben-de dündüm
külhāne ;
aşki-muhabbet ne imiş
anladım.*

17.

*Bir inçe sevdāja uğradı başım,
gündüz hajalım-sın hem geže düşüm,
bu geže sabaha ol benim eşim.*

*Kara dir kaşların kirpiğin ok-tır,
gezejim žihani, akrānin jok-tır,
bir geže sararsam, ol bana çok-tır.*

*Uzun selvilerden uzun-dir bojin,
inçe fidanlerden inçe dir belin,
nasl servimejim jahşı dir dilin.*

*B. Kız senin uğrına ülmej-mi sandın,
aman jārım gülüm nemden usandın?*

18.

*Bir mahzunlık cökti benim serime,
haberim jok kimler geçmiş jerime,
dilejim-kı doymajasın jārine.*

(16.)

Egy széphez én a szívemet
kötöttem,
hogy mi az igaz szerelem,
megtudtam,
fájdalmammal be sok időt
sírtam át.
Hogy mi az igaz szerelem,
megtudtam.

Ne menj báránykám másokkal
sétára,
fésülködven fürtjeid ne
ziláld szét,
égve égve belőlem is
hamu lett.
Hogy mi az igaz szerelem,
megtudtam.

(17.)

Gyöngéd szerelembe jutott a fejem,
nappal ábrándom vagy, éjjel meg álmom,
ezen éjjel reggelig légy a társam.

Szemöldököd fekete, pillád meg nyíl,
járom a világot, párod sehol sem,
egy éjjel ha ölelnélek, nekem sok.

Hosszú cziprusfáknál hosszabb termeted,
vékony galyacskáknál vékonyabb derekad,
hogyne szeretnélek, szép a beszéded.

R. Azt hitted lány, hogy érted nem halok meg,
ugyan rózsám engem miért untál meg?

(18.)

Szomorúság szállott az én fejemre,
nem tudom hogy ki jött az én helyemre,
kívánom hogy be ne teljék lánykámmal.

*B. Bir meleksi günlümi herāb etti,
evvel aldı soğra inkjar ejledi.*

*Ahdım olsın geymejejim kareler,
şol sinemde çift e hanşer jareler,
sevdižeğim el kojnında giželej.*

*Ak bažadān sıjah tutun tuteji,
has bağçede garib bülbül üteji,
ütme bülbül, benim derdim jeteji.*

19.

*Bir melek simāli jāre vuruldım,
ben o jārın sozine meşbur oldım,
jārımın aşkile jandım kül oldım.*

*Vardım jārın hānesine, evde jok,
sanki jüreğime saplandı bir ok,
bugunki gunnerde jārden haber jok.*

*Ben inğumi dizi dizi dizejim,
zurefā meşlislerinde gezejim,
sanma jārim ben sefāmdan gezejim.*

20.

*Bir peri jüzli dilberle
jattım bu geže,
hüsni aja benzer jārle
jattım bu geže.
sojunip janıma geldi,
öptüğüm jer gülgül oldı.*

*Sojunip kojnuna girdim,
sarıldım inşe bele,
siktım turunç memeleri,
akşamden sabahedek,
jārle muhabbet ejledik,
butun bu geže.*

R. Egy kis angyal törte meg a szívemet,
elfoglalta, aztán meg eltagadta.

Fogadásom hogy nem hordok feketét,
a szívemben páros handsár sebje van,
a szeretőm más ölében éjjelez.

Fehér kéményből fekete füst füstöl,
díszes kertben idegen pacsirta szól,
ne szólj bülbül, elég az én bánatom.

(19.)

Angyal arcú leánykába szerettem,
én e leány szavának foglya lettem,
rózsám szerelmétől égtem hamuvá.

Elmentem a szeretőmhöz, nincs otthon,
a szívembe mintha egy nyíl szúrt volna,
mostanában hírt sem hallok felőle.

A gyöngyömet egyenként feltüzdelem,
a bájosak csoportjában sétálok,
azt ne hidd hogy kedvtelésből járkálok.

(20.)

Tünder arcú szép leánynyal,
aludtam az éjszaka,
hold szépségű szeretővel,
aludtam az éjszaka,
levetközve eljött hozzám,
csókom helye virágkert lett.

Levetközve ölbe vettem,
vékony természetét öleltem,
narancs keblét szorongattam,
estidőtől reggelig,
szeretőmmel mulatoztam
ezen egész éjjelen.

21.

*Bosnadan bir selam geldi,
geldi amma bağrım deldi,
nazlı jārdan haber geldi.
Açıldı Bosnanın jolı.*

*B. Aman şimdi, zaman şimdi,
Bosna bize haram şimdi.*

*Bir gemim var çift direkli,
rejisleri pek jürekli,
tajfası aslan jürekli.
Açıldı Tunanın jolı.*

*B. Aman şimdi, zaman şimdi,
Tuna bize haram şimdi.*

*Evlerimin uni pelin,
ver babam elin öpejim,
öptüm koktım helallaştım,
şimden soğra neme lāzım.*

*Evlerimin uni çardak,
memeleri bilir bardak,
darılık-sen işte jatak.*

22.

*Bülbül gibi haps olmuşım,
jāre hālīm bejan dir,
nispet ile bir jār sevdim.
o-da bana zülüm dir,
sen buldun-se kendine lajk,
bana hudām kerim dir.*

*Ah efendüm ah sultanım,
jetej beni taşladın,
hizmetinde yok kusurım,
ben ne gunah işledim?
ben zayıf-im, dajanomam,
sen siteme başladın.*

(21.)

Boszniaából üdvözet jött,
jött s átjárta a szívemet,
szeretömről hír érkezett.
Megnyilt Boszniának útja.

R. Óh mostanság, jaj mostanság,
Bosznia tilos mostanság.

Egy hajóm van két árboczú,
kapitánya bátor szívű,
legénye oroszlán szívű.
Megnyilt a Dunának útja.

R. Óh mostanság, jaj mostanság,
a Duna tilos mostanság.

Házam előtt keserű fű.
atyám, kezéd hadd csókolom,
csókolóztam búcsúzkodtam,
ezután már mindegy nekem.

A házam eleje sátor,
az emléke kristály pohár,
ha haragszol, ime az ágy.

(22.)

Mint pacsirta foglyul estem.
lányka tudja a bajom,
módjával egy lányt szerettem,
az is nekem zsarnokság,
ha találtál illőt hozzád,
Isten irántam kegyes.

Óh efendim óh szultánom,
elégge megköveztél,
hiány nélkül szolgáltalak,
mily hibát követtem el?
gyenge vagyok, ki nem bírom,
káromolni kezdte el.

*Ah efendum ah sultanım,
halka şāj ettin beni,
ben āšikklik bilmej iken,
hājin ügrettin beni,
ben murāda ermiş iken,
nā-murād ettin beni.*

*B. Ele dünej jār imissin,
var elin ol şimden gerü,
ajrılık şerbetin içtim,
elvedü şimden gerü.*

23.

*Dağ başında çıra jaktım janmadı,
kuçuzukten gārīb baēm gulmedi,
çok kişiler murādine irmedi.*

*B. Ažeb var-mı bu güjnümün čāresi,
sende hanžer, bende günül jāresi.*

*Gel aqlatma beni, sen-de gülesin,
murādına istegine iresin,
bir hajirli järe günül veresin.*

*Jesillendi čajırların cimeni,
geldi geçti güzelliğin zamāni,
zālīm engel hiç vermeji emāni.*

24.

*Deniz dibi derjā imiş,
bu günül berzā imiş,
beni baştan çıkaran,
meğer ojnak jār imiş.*

*Varnanın bağlarında,
mum diktım şamdaniına,
elmas küpe japtırdım
jārimin kulağına.*

Óh efendim óh szultánom,
 hírbe hoztál engemet,
 a szerelmet nem ismervén,
 gonosz, kitanítottál,
 én elérvén a vágyamhoz,
 vágytalannak megtettél.

R. Máshoz hajló lányka voltál,
 légy a másé mostantól,
 a válás italát ittam,
 Isten veled mostantól.

(23.)

Hegy tetején gyujtófám nem gyuladt meg,
 szegény fejem még sohasem nevetett,
 sok ember a czéljához el nem jutott.

R. Vajon van-e a szívemnek balzsama,
 benned handsár, bennem meg a szív sebje.

Meg ne ríkass, inkább te is nevéssél,
 vágyadhoz kívánságodhoz eljussál,
 üdvöt hozó leánykát megszeressél.

Kizöldült a mezőknek a füvese,
 a szépségnek rég elmúlt az ideje,
 zsarnok ellenségem nem ad kegyelmet.

(24.)

Tenger alján tenger volt,
 ez a szív egy tűzben volt,
 az eszemet elvevő,
 egy pajkos leányka volt.

Várnának a kertjében,
 gyertyám tettem tartóba,
 gyémánt függőt rendeltem,
 a szeretóm fülébe.

*Jemenim tuğralı-dır,
sevdığım buralı-dır,
geçme kapım uninden,
jüregim jaralı-dır.*

25.

*Derūnimden bir ah ettim,
jandirijim ālemi,
bir münāsib jārim olsa,
arz edejim hālimi,
elimden almak isteşler,
benim nazlı jārımı.*

*B. Jārim sen kal eller ile,
ben basajım bağırma taş.*

*Ne olajdı olmajajdı,
ben seninle āşinā,
ben sana asnā olalı,
gör ne geldi başıma,
kahpe rākib rahm ejlemeş,
akan çeşmim jaşına.*

*Gel seninle aqlajalım,
dād ile ferjad ile,
bundan bujuk derd mi oliş,
jārı görmek el ile,
ol hājın dizine almiş,
opeş kokaj şāz ile.*

26.

*Destemālim deste gülüm,
deste ibrişim bükeş,
jārde bir māmur bakış var,
ğanımı tenden sükeş,
elin üç beş jārı rarsa,
bana bir tānem jeteş.*

*Ne tālisiz başım varmiş,
taşa bassam iz oliş,*

A kendőmön tugra⁴ van,
 szeretőm ide való,
 kapum előtt el ne menj,
 szívem meg van sebezve.

(25)

A bensőmből sóhajtottam,
 felgyújtom e világot,
 ha alkalmas rózsám volna,
 előadnám bajomat,
 el akarják tőlem venni,
 az én bájos lánykám.

R, Rózsám maradj csak másokkal,
 a szívemre követ nyomok.

Mi lett volna, ha nem lennék
 én teveled ismerős,
 mióta megismertelek,
 lásd mi érte fejemet,
 gonosz ellen nem irgalmaz,
 szemem folyó könnyein.

Jer teveled sírdogáljunk,
 panasszal és keservvel,
 ennél nagyobb bánat van-e,
 ha szeretőd másnál van,
 a gonosz térdére vette,
 csókolgatja boldogan.

(26.)

Keszkenőm én csokor rózsám,
 csokor selymes fonált fon,
 lánykám hamiskás nézése,
 lelke testből ugratja,
 másnak három öt rózsája,
 nekem egy is már elég.

Mily halvégetű fejem van,
 köre lépek nyoma lesz,

avostosda suja girsem,
balta kesmej buz olij,
doksanında bir jār sevsem,
nazlanij-da kiz olij.

Demedim-mi sana jārım,
cikma geže jarisi,
mālemizde çapkun çok-tır,
kavraj seni birisi,
ben jārımı görmej isem,
gecej umrum jarisi.

B. Kangi derdime janajım,
dağlar derdim var benim,
başımı sevdāje saldım,
jārle jengim var benim.

27.

Dilejim bāri-hudādan,
al janagin solmasin,
al janagin solaj ise,
gül zemālin solmasin,
beni jārden ajıranlar,
bir murāda irmesin.

B. Gel benim bāri taş dostım,
el-vedā şimden geru,
derdinle divāne oldım,
gezejim çoktan beru.

Aj efendum a sultanım,
jetej beni taşladın,
ben zayıf-em dajanamam,
sen siteme başladın,
hizmetinde yok kusurım,
ben ne günah işledim?

Ne gezejsin jer jüzünde,
ol hūri kızlar gibi,
gāh doğajsın gāj olıjsın.

augusztusba vízbe szálllok,
balta fogó jéggé lesz,
kilenczvenest ha szeretek,
kaczérkodik, lánynyá lesz.

Nem mondtam-e neked rózsám,
ki ne menj éjfél után,
környékünkön sok a czudar,
elragad az egyike,
ha szeretőm nem láthatom,
eltem fele oda van.

R. Melyik fájdalomtól égjek,
szerte szétszórt bajom van,
fejem szerelembe jutott,
szeretőmmel harczom van.

(27.)

Könyörgöm a teremtőmtől,
piros arcz ne hervadjon,
piros arczod ha elhervad,
szépséged ne hervadjon,
szeretőmtől elválasztó,
vágyához ne jusson el.

R. Jöjj én köszívű szerelmem,
Isten veled ezentúl,
bánatoddal megőrültem,
réges régen bolyongok.

Óh efendim óh szultánom,
elég követ dobtál rám,
gyenge vagyok, ki nem bírom,
káromláshoz kezdettél,
hiány nélkül szolgáltalak,
mi vétket követtem el?

Mit bolyongasz a föld színén,
mint a huri leányzók,
majd előtünsz, meg meg eltünsz,

*sebah jıldızi gibi,
her haçan aklıma gelsen,
erijim buzlar gibi.*

28.

*Dün geze jār hānesinde,
bir muhabbet olmadı,
ezildi jüreğim jağı,
tende žanım kalmadı,
gizli günül hastası-jım,
jār xatirim sormadı.*

*Jā ilāhi ah efendum,
kalmışım boşle nācār,
ben o jāri çok seveğim,
o benim nemden kaçaj?
ajde bir selam verijdi,
onı-de vermej gecej.*

*Jā ilāhi aj efendum,
jāri gördüm el ile,
sinem uzre jare açtım,
bir kalem-tıraş ile,
benden gajrı jār sevejsen,
dügünesin taş ile.*

*Jā ilāhi aj efendum,
sojlejeğim doğrisin,
haktan gajrı kimse bilmej,
bu annimin jazisin,
dünja dolu güzel olsa,
günnüm almağ birisin.*

*B. Gel benim aslan gezişlim,
jārānım ol sen benim,
ol kadar aşkım ziyāde,
ākım kül edej seni.*

mint a reggeli csillag,
a mikor csak eszembe jutsz,
jég módjára olvadok.

(28.)

Tegnap éjjel a rózsámnál,
nem történt barátkozás,
szívem zsírja olvadozott,
lelkem testben nem maradt,
titkos szív betegje vagyok,
lány nem kérdé bajomat.

Óh Istenem óh én uram,
tehetetlen maradtam,
én rózsámat be szeretem,
tőlem vajon miért fut?
egyszer egy hűben köszöntött,
azt se teszi többé már.

Óh Istenem óh én uram,
mással láttam rózsámat,
keblemre sebet nyitottam.
egy tollvágó zsebkéssel,
ha kívülem mást is szeretsz,
üttessél meg kövekkel.

Óh Istenem óh én uram,
hadd mondok az igazát,
Isten tudja senki más nem,
homlokomnak írását,
ha világon csak szép volna,
egy se kell a szívemnek.

R. Jöjj én oroszán járásom,
légy te az én szeretőm,
olyan nagy az én szerelmem,
hogy sóhajom elhamvaszt.

29.

*Edemen kimseje hālim hikjājet,
günül senden kime edem šikjājet?
aklīmī bašīmdan aldīn nihājet.
Günül senden kime edem šikjājet?*

*Sen sin beni meftun eden o jāre,
ačıldī sinemde bin turlu jare,
gelse jārīm bulsun bana bir čāre.
Günül senden kime edem šikjājet?*

*Jār olajdīn gitmez idin janīmdan,
usantirdīn beni tatlı žanīmdan,
ažirdilar beni konže gülūmden.
Günül senden kime edem šikjājet?*

30.

*Elvedā-dīr deli günül, elvedā,
baš jastīkta, elā gözler ujkuda,
gelse jārīm, gürsün beni bu halda.*

*B. Ben gidejim, eller sana eš olsun,
gündüz hajal, gižem sana dūš olsun.*

*Emir-mi-sin, hep ješiller gijejsin,
žallat-mi-sin, tatlı žana kījajsın,
čožuk-mi-sin, el süzüne ujajsın.*

*Nazli jārīm ne gezejsin arada,
ah ettikče aškīm olij zijāde,
āžeb erejmijim ben-de murāde.*

31.

*Endīm jārīn bağčasına,
čevriliž šīšte kebab,
eğildim, jüzüne baktım,
sanki doğmīš māhitāb,
benden gajri jār sevejsen,
čarpsın seni dort kitab.*

(29.)

Senkinek a bajom nem mondhatom el,
 a szívemet kinek panaszoljam el?
 az eszemet a fejemből vetted el.
 A szívemet kinek panaszoljam el?

Te tetted hogy megszerettem azt a lányt,
 a szívemben ezerféle seb fakadt,
 jöjjön rózsám, gyógyítson meg engemet.
 A szívemet kinek panaszoljam el?

Ha szeretnél, nem hagynál el engemet,
 meguntad én velem a lelkeket,
 bimbó rózsámtól eltávolítottak.
 A szívemet kinek panaszoljam el?

(30.)

Isten veled bolond szív, Isten veled,
 fej a párnán, kék szempár meg álomban,
 ha rózsám jön, lásson engem ily bajban.

R. Én elmegyek, más legyen a te társad,
 nappal ábránd, éjjelem álmod legyen.

Emir vagy-e, zöld ruhákba öltöztél,
 hóhér vagy-e, a lélekre rontottál,
 gyermek vagy-e, más szavára hajlottál.

Kaczér rózsám időközt mit sétálgatsz,
 sóhajtozván növekszik a szerelmem,
 vajon én is a célomhoz jutok-e?

(31.)

Lementem rózsám kertjébe,
 nyárson forog a sült hús,
 lehajoltam, reá néztem,
 mintha holdfény kelt volna,
 ha kívülem más lányt szeretsz,
 sújtson a négy könyv reád.⁵

*Eudim jārin bağçasına,
 jaseminler kol atnış,
 işitmiş jārim gele.şek,
 meğlisini donatmış,
 bak şu hakkın hikmetine,
 ne güzeller jaratmış.*

*B. İsidin zārımı dostlar,
 gül solaj bülbül ağlaj,
 gül gibi benzim solaj,
 bülbül gibi gözüm ağlaj.*

32.

*Esej bād-i sabah jeli,
 sallanij zülfünün teli,
 uzak dir jārimin joli.*

*Evleri var yol başında,
 benleri var sol kaşında,
 saramadım genç jaşimda.*

*Evleri var hāne hāne,
 benleri var tāne tāne,
 saramadım jana jana.*

*Evleri var jüksek çardak,
 memeleri bilir bardak,
 darılıjsan işte kuşak.*

*B. Jāre varsam, hālin sorsam,
 in.şe belin sara bilsem.*

33.⁶

*Ecimizin uni karlı balkannar,
 Ada-kalesinden atilij toplar,
 devlet ihsan etmiş koçlar kurbannar.
 Sojlensin dillerde Ada-kalesi.*

*Sallidan sallıja kurulij pazar,
 e.şnebilderden jok-tır hize zarar,*

Lementem rózsám kertjébe,
 jázminok kart nyújtottak,
 meghallotta jön a rózsám,
 a csoportját ékíté,
 nézd az Isten bölcseségét,
 mily szépeket teremtett.

R. Halljátok barátim jajom,
 rózsza hervad pacsirta sír,
 hervad arczom mint a rózsza,
 sír a szemem mint pacsirta.

(32.)

Reggeli szellő fújdogál,
 hajfürtjeid himbálózna,
 messze van a rózsám útja.

Háza van az út fejénél,
 anyajegy bal szemöldökén,
 nem öleltem fiatalon.

Háza ott van ház ház mellett,
 anyajegye egymás mellett,
 nem öleltem tűzben égve.

Háza ott van magas sátor,
 az emléke kristály pohár,
 ha haragszol itt a keblem.

D. Ha rózsámat kérdezhetném,
 a derekát ölelhetném.

(33.)

Házunk előtt ott a havas hegységek,
 Adakáléból ágyúk eldördülnek,
 kosokat áldozott a mi országunk.
 Zengjen Adakálénak dicsérete.

Kedd napjától keddig bazár vonatik,
 idegenek nem bántanak bennünket,

devletimiz her ān hālimiz soraj.
Sojlensin dillerde Ada-kalesi.

Kaleji japtıran nemse firengi,
dunjada bulunmaj misli menendi,
gāziler takiji cifte tūfengi.
Sojlensin dillerde Ada-kalesi.

34.

Finžan finžan içinde,
bir žanum-sin sen,
ilden günden gizliže
bir jārim-sin sen,
güzellerin içinde
sultanum-sin sen.

B. Gül jüzük, kol bilenzik,
kol-da nāzik of;
koç jārinden ajrıldım,
bana jazik of.

Bir evler kurdurdım
čarsu başında,
gülleri takınmış
o genç jaşında,
sara bilsem jāri
onbeş jaşında.

Evlerimin uni
taştan kaldırım,
kaldırımnden düstüm
beni kaldırın,
jārimin ugrına
varın üldürün.

Evlerimin uni
cep-çevre bunar,
jārime gönderdim
bir kat-ta jünler,
gelip gečežek-mi
hajırlı günner.

az országunk egyre kérdik módunkat.
Zengjen Adakálénak dicsérete.

Várunkat a német frank csináltatta,
a világon hozzá hasonlója nincs,
páros csövű pisztolyt hordnak a hősök.
Zengjen Adakálénak dicsérete.

(34.)

Findsa a findsában van,
egyetlenem vagy,
mástól naptól titkosan,
egyetlenem vagy.
minden szépek között te,
a szultánom vagy.

R. Rózsa gyűrű, kar kösöntyű,
karod bájos óh;
kos társamtól megváltam,
kár érettem óh.

Házakat szereltem
a bazár főnél,
rózsákat illesztett
oly fiatalon,
rózsám bár ölelném
tizenöt évén.

Házaim eleje
csupa kövezet,
leestem a köről,
emeljetek fel,
a szeretőm miatt
meg is ölhettek.

Házaim eleje
kicsinyke forrás,
szeretőmnek küldtem
gyapjú rend ruhát,
vajon jönnek-e majd
boldogabb napok.

*Evlerimin uni
turunc ağaşı,
dükülj japrağı,
kalij ağaşı,
bulunij-mi sizde
aşkın ilaşı.*

*Evlerimin uni
vişne fidanı,
aradım izledim
buldum odanı,
kanı bu adanın
körpe fidanı.*

*Bir evler kurdurdım,
çarşu içinde,
jārimi sarmışım
eller içinde,
bülbüller üteji
güller içinde.*

*Çikajım gidejim
uçtan bir uça,
gösterejim sana
ajrılık nişe,
kurbannar kesejim
sardığım geşe.*

35.

*Garib akşam arasında,
aqlamakta şol gözler,
gidi hājin, gidi zālım,
jandı jüreğim sizlaj,
çok zaman dir görmejeli,
bu günül seni üzlej.*

*Daldım aşkın derjāsına,
daha nişe dalajım,
ne tālisiz başım varmış,
derjālara salaajım,*

Házaim eleje
csupa narancs fa,
hullik a levele,
marad a fája,
vajon van-e nektek
szerelem írja.

Házaim eleje
megyfának ága,
kerestem nyomoztam,
szobád megleltem,
hol van e szigetnek
kicsiny oltása.

Házakat szereltem
a bazárban én,
szeretöm öleltem
mások között én.
fülemülék szólnak,
a rózsák között.

Hadd vonuljak menjek
végtől végig én,
hadd mutatom neked
milyen a válás,
áldozatot hozzak
ölelő éjjel.

(35.)

Szokaltan est közepette,
sírásban a szemeim,
hej te gonosz, hej kegyetlen,
ég a szívem és sajog,
régóta hogy nem láttalak,
téged kíván ez a szív.

Elmerültem szerelembe,
még hogyan merüljek el,
a fejem mily szerencsétlen,
tengerekbe sodródjam,

jārimi eīler sariji,
ben niže dajanaĵim.

Čiksam daĝlarin bašina,
meleşem kuzu gibi,
sarılalım nazlı jāre,
ikimiz bir žan gibi,
pek zaijif-im dajanamam,
başı baĝlı koç gibi.

B. Ben kuluna nazlı dilber,
ver benim āzādımı,
ište kalem, ište divit,
jaz benim fermanımı.

36.

Gene akşam oldı, bastı karalar,
oturmuş sevdiğim zülfün taralaj.
iār sitemi sinežigim jaralaj.
Sevdiğim aklıma gelse janajım,
of aman aĝlajım.

Akşam oldı, bastı gene geželer,
oturmuş sevdiğim ismin heželej,
benim jārim el kojnunda geželej.
Gežesi aklıma gelse janajım,
of aman aĝlajım.

Duman cökti jār jolların secemem,
kazā ile günül verdim gečemem,
ežel şerbetini jārsiz icemem.
İetiğim aklıma gelse janajım,
of aman aĝlajım.

37.

Gene günül verdim bir nazlı jāre,
sinemde açıldı onsekiz jare,
şimdi meftun oldım bir sitemkjāre.

Kara kaşlarını jaj ejlemişter,

a rózsámat más öleli,
kiállani hogy tudjam.

Hegyek tetejére mennék,
bárány módra bégetnék,
ölelkezzünk szeretővel,
ketten akár egy lélek,
gyenge vagyok, ki nem bírom,
mint a kötött fejű kos.

R. A szolgáltnak óh bájosom,
adjad a szabadságom,
íme a toll, ime tenta,
írd meg az én fermánom.

(36.)

Megint este lett, sötétség állott be,
szeretőm ül és a haját fésüli,
lány sértése a keblemet megsebzi.
Szeretőmre ha gondolok égek én,
óh jaj sírok én.

Este lett, az éjjel ismét beállott,
szeretőm ül és a nevét betűzi,
a szeretőm más ölében éjjellez.
Éjjelére ha gondolok égek én,
óh jaj sírok én.

Köd leszállott, lány útját nem láthatom,
nagy bajomra megszerettem végem van,
halál italt lány nélkül nem ihatom.
Italára ha gondolok égek én,
óh jaj sírok én.

(37.)

Ismét megszerettem egy negédes lányt,
kebelemben tizenhatsz seb nyílt meg,
belébolondultam egy kárhozottba.

Sötét szemöldökét íjnak csinálták,

*aklîmî başımdan zâj ejlemişler,
bugün dilberleri pāj ejlemişler.*

*Šu karsî-ki dağlar zümbüllü dağlar,
hastanın hālinden ne annaj sağlar,
düşek melûl mahzun, jastîk kan ağlaj.*

*Šu karsî-ki dağlar meşeli dağlar,
meşesi tükenmiş sularî çağlaj,
esinden ajrılan boyle-mi ağlaj?*

B. Āsîk sana kul-dîr, merhamet ejle.

38.

*Gene jeşillendi âhimden dağlar,
açılıj zejn olij bağçeler bağlar,
garîb başım gah gülej gahže ağlaj.*

*Jārîn dizārîne varmak olij-mi?
el bağlajîp karsî durmak olij-mi?
sozun netižesi sarmak olij-mi?*

*Jāre varmajajîm jara onulsîn,
her žaj jār sarmağa töbeler olsîn,
çikajîm gidejim, pij adîm kalsîn.*

*Muptelā olmışîm šu genç jaşîmda,
janmadîk ot hiç kalmadı başîmda,
kaşî kara dilber, durma karşîmda.*

39.

*Gördü gözüm, sevdi žanîm ruh ile,
attî felek hançerini ok ile,
ben ülijsem, žîhan benden kurtula.*

*Üç kişîjdik, hanî bizim eşimiz,
kahpe felek çok görîji işimiz,
şimdi bizim hakka kaldî işimiz.*

*Ben dervişim, hakk yoluna durmuşîm,
derdlîlerin imdadına gelmişîm,
eski sinem jaresine vurmuşîm.*

eszemet fejemből kipusztították,
ma a bájosokat szétosztogatták.

A szemközi hegyek jáczintos hegyek,
a beteg baját nem érti meg az ép,
az ágy bús szomorú, a párna vért sír.

A szemközi hegyek tölgyerdős hegyek,
a tölgye kifogyott, vize csörgedez,
a párját elhagyó vajon így sír-e?

R. Rabod a szerelmes, könnyörülj rajta.

(38.)

Ismét zöld lett a sok hegy a jajomtól,
kinyílik és díszit ölt a virágos kert,
szegény fejem hol mosolyog hol meg sír.

Szeretőhöz menni lehetséges-e?
kezet kötve szemben állni lehet-e?
szónak vége, ölelgetni lehet-e?

Rózsámhoz nem megyek, gyógyuljon sebem,
fogadalmam mindenütt őt ölelem,
úgy elmegyek hogy csak a nevem marad.

Szerelembe estem ily fiatalon,
nem égett tűz nem maradt a fejemben,
fekete szemöldökű, menj előlem.

(39.)

Szemem látta, megszerettem lélekkel,
sors handsárját felém dobta a nyíllal,
ha meghalok, világ tölem szabadul.

Hárman voltunk, hol is van a mi társunk,
gonosz végzet be ellátja a dolgunk,
mostan Istenünkre maradt az ügyünk.

Dervis vagyok, igaz útra állottam,
bánatosok segítségére jöttem,
keblem régi sebét megérintettem.

Ujku içün iki gözüim bajıldı,
zâlim engel sular gibi çağladı.
eşim dostım bu günüme ağladı.

B. Doğrusı bu, kendi düşen ağlamaz,
ağlajıp-ta iâr yoluna inlemez.

40.

Her güzeller böyle nazlı-mî olıj?
ekserije elâ gözli-mi olıj?
dılberleri sarmak gizli-mi olıj?

B. Umrurun vâri,
gel saram jâri,
sarsam o jâri,
janmajam bâri.

O güzel dudağı ab-u kevser-mi?⁷
o güzel dişleri zevher taşden-mi?
günlümi aldı, kalbî mermerden-mi?

Gel dedim güzele, geldi jâ hele,
beraberže jattık, ummadım hele,
çok şükür o jâre, kavuştum hele.

41.

İki bülbül konmak istey,
başında-ki dallara,
garib bülbül ferjad edej,
konže ačan güllere,
elimde-ki nazlı jâri
nasıl verem ellere.

B. Bir hājine bir zâlîme,
vermiş oldım günlümü,
verdim ise alamadım,
zıjan ettim kendimi.

Kangî dağları aşajsan,
dağı taşı jürüsün,
her çeşmeden su içejsen,

Álom miatt a két szemem elgyengült,
kegyetlen sors víz módjára csörgedez,
barátom és társam napom siratta.

R. Az igazság hogy az eleső nem sír,
sírván pedig szeretőt nem óhajtoz.

(40.)

Vajon minden szép leány ily kaczer-e?
többnyire vajon a szeme kékes-e?
a bájost ölelni titkosan kell-e?

R. Éltem élete,
jer öleljelek,
hogy ha ölelem,
csak nem égek el.

Ama szépem ajka, éden vize-é?
ama szépem foga, drága kőből-e?
meghódított, szíve vajon márvány-e?

Jer azt mondtam neki, legott el is jött,
együtt lefeküdtünk, alig reméltem,
hála a rózsámnak, összejöttünk im.

(41.)

Két pacsirta szállni akar,
fejem felett ágakra,
szegény madár siránkozik,
bimbó nyitó rózsákon,
az én pajkos szeretőmet,
hogyan adjam én másnak.

R. Egy gonosznak egy zsarnoknak,
oda adtam szívemet,
odaadtam meg nem kaptam,
kárt okoztam magamnak.

A mely hegyen keresztül mész,
hegye köve inogjon,
a melyik forrásból iszol,

*lüleleri kurusın,
benden gajri jār sevejsen,
ak kolların çürüsün.*

42.

*İki bülbül karşı karşı ütüşij,
ütme bülbül, derdim bana jetişij,
iki hasret pij pijine kavuşij.*

*B. Aman felek, hasretime kavuştir,
jārim küsmüş, tez zamanda barıştir.*

*İki bülbül hiç bir dale konaj-mi?
bülbülün konduğu dallar solaj-mi?
iki hasret pij pijine doaj-mi?*

*Bülbül, senin mesken-jigün dağ olsun,
çevre janın mor zümbüllü bağ olsun,
jār beni serse sevmese sağ olsun.*

43.

*İki derjā arasında gemim var,
jüregimde elemim var gamim var,
jārden gajri bu dunjāde kimim var.*

*B. Bakın dostlar, günül bana neyledi,
aldı aklım, beni meşnun ejledi.*

*Ak ustune kara jazi jazajım,
bir güzelde kaldı benim nazarım.
şimden gerü daha çok jer gezejim.*

44.^s

*İlk-behar jaz olıj, zennet misāli.
acılij kırmızı güli Tunanın,
ötej bülbülleri lejl-ü nehāri;
esej hādi-sebā jeli Tunanın.*

*Cağlajarak gidej Tunanın suji,
şemreler⁹ düşünçe sükülüj buzi,*

ivó csapja száradjon,
 ha kívülem más lányt szeretsz,
 fehér karod rohadjon.

(42.)

Két pacsirta szemtől szembe énekel,
 ne énekelj, elég nekem a bajom,
 összekerül két nagy bánat egymással.

R. Ugyan sorsom, szeretőmmel hozz össze,
 rózsám haragszik, hamar békíts össze.

Két pacsirta vajon egy ágra száll-e?
 a mely ágra leszáll, vajon hervad-e?
 két szerelmes egymással betelik-e?

Fülemüle, a te helyed hegy legyen,
 körülöttesd kék jáczintos kert legyen,
 ha szeret ha nem, a rózsám jól legyen.

(43.)

Két tengernek közepette hajóm van,
 a szívemben bánatom van bajom van,
 lánykán kívül e világon kim is van.

R. Nézzétek barátim, szív mit tett velem,
 eszem vette, örültté tett engemet.

Fehér lapra fekete írást írok,
 egy szép lányon maradt a tekintetem,
 ezután még több helyet bejárok én.

(44.)

Itt a tavasz és nyár, menyország mása,
 kinyílik Dunának piros rózsája,
 szólnak a pacsirták éjjel és nappal.
 Reggeli szellőt hajt szele Dunának.

Dunának a vize csörgedezve megy,
 langyos fuvalomra olvadoz jege,

arzulajıp gidej kara denizi ;
adaları çalkaj seli Tunanin.

Alaman dağıdır Tunanin başı,
eksik olmiş serhadlerin savaşı,
kan ile juğrulmuş toprağı taşı ;
serhadleri çalkaj seli Tunanin.

Kimseler bilmeji senin başını,
çok analar akıdiji jasıñı,
senden ajrı düşen çekeş jasıñı ;
girdüblardan akaj suji Tunanin.

Alaman dağından gelüp geçeşin,
Kahrıman dağından jollar açajşın,
analar ağladıp kanlar içeşin ;
söylemeşe dili jok-tur Tunanin.

Niçe vassı edejim anın methini,
ingiliz dağıdır jolı kadimi,
arzulajıp Beligradi Budimi ;
adaları çalkaj seli Tunanin.

45.

Iraktan bakmağle
murad alınmaj,
bir geşe sarmağle
järe dojulmaj,
gezen ojnaktarle
sohbet olunmaj.

Ben seni sermişim
hakikat gerçek,
iki jār seveşsen
birinden el çek,
beheş hājın düşmen,
sen benden vāz geç.

Ben seni sermişim,
hajli zaman dir,

óhajtozva foly fekete tengerbe.
Szigetet loccsantja árja Dunának.

Duna forrásánál németek hegye,
végváraknak harcza sose szűnik meg,
vérrel van a földje köve átgyúrva.
Végvárat loccsantja árja Dunának.

Senki sem ismeri hol a forrásod,
sok anya folytatja síró könnyeit,
a töled elváló szenvedí gyászát.
Örvényekből folyik vize Dunának.

Németek hegyéből jöven haladsz el,
Kahraman hegyén át nyitod utadat.
anyákat ríkatsz meg, vérre szomjazol,
szó szólásra nyelve nincsen Dunának.

Hogyan ejtsem sorra a dicséretét,
angol hegy volt réges régen az útja,
kivánczik Belgrád és Budin után.
Szigetet loccsantja árja Dunának.

(45.)

Messziről nézéssel
vágy nem vehető,
éji öleléssel
be nem telhetni,
kóbor tánczosokkal
nem mulathatni.

Szerettelek téged
való igazán,
ha kettőt szeretnél
egyikét hagyd ott,
hej te gonosz ellen,
te rólam le mondj.

Szerettelek téged,
rég idő óta,

*benim sevdiğimin
kaşı keman dir,
öldürürsen öldür,
kanım helal dir.*

46.

*Jakut hanım dedikleri,
balle şeker jedikleri,
hep kuzumın gejdikleri.*

*B. Elden sakına sakına,
janağın çukurlanmış,
dudak dokuna dokuna.*

*Adanın uninden geçtim,
akaj sularından içtim,
jārimden bēn ajrı düştüm.*

*Adanın ufak taşları,
pek hoş ütüşij kuşları,
jārimin hilal kaşları.*

*Adanın uni balkannar,
dort janından sular çağlaj,
sevdiğim niçün ağlaj.*

47.

*Jemesem içmesem jatsam dizine,
ujusam ujansam, baksam jüzüne.
sürmeler çekmişsin elā gözüne.*

*B. Nazlı jārim, senden ajrı-mi düştüm,
ateşi-aşkınle jandım tutuştım.*

*Adanın kalesi sarp-tır jikilmaj,
bedenleri jüksek jāre bakılmaj,
bir güzel sarmağle žihan jikilmaj.*

*Kalenin altına uğradı jolım,
bekçiler gürijse ne olıj hālīm,
gajrije nasib dir sevgili jārim.*

az én szerettemnek
szemöldöke ív,
ha megölsz hát ölj meg,
vérem a tied.

(46.)

Jakut asszony úgy nevezik,
méz és czukor a mit eszik,
a bárányom öltözködik.

R. Másoktól nagy óvakodva,
az arczoeskád gödrösödve,
piros ajak megérintve.

Sziget előtt elhaladtam,
folyó vizeiből ittam,
szeretőmtől távol estem.

A szigetnek kis kövei,
szépen szólnak madarai,
szeretóm ív szemöldöki.

Sziget előtt hegyek vannak,
négy felőlről vizek folynak,
a szeretóm mért könnyezik.

(47.)

Ha nem ennék innék, térdedre dőlnék,
aludnék felkelnék, arczodba néznék,
festékkal ívezted kékes szemedet.

R. Pajkos rózsám, tőled elváltam-e én,
szerelem tüzétől im elégttem én.

Sziget vára be meredek, meg nem dől,
magas szeretőre rá nem nézhetni,
ha meg is ölelem, világ nem pusztul.

A vár alatt vezetett el az utam,
ha meglát az őrség, jaj mi lesz velem,
másnak jutott sorsul a szerelmesem.

*Tuna jalısından gelüp geçejsin,
salınıp gezdikçe jürek ezejsin,
ne žanden sevejsin, ne vāz geçejsin.*

*Ākibet terk ettim ben bicāreji,
dağlara düşejim seni arajı,
terk edejim gajrı ben şu adajı.*

48.

*Jürüdükçe selvi bojin sallanij,
terledikçe top top percim islaniij,
ažemi dır deli gönül, uslanij.*

*Pervane-jim šemāje düşüp janmadım,
içtim aşkın dolusını kanmadan,
sara bilsem o jārımı ülmeden.*

*Kaşın çatıp kirpiğin ok atajısın,
dertli sinežiğe derdler katajsın,
šeftalini bin altına satajsın.*

*B. Hasretin bağırımı delij,
sevdigim zaman,
etme bana ževr-u žefa,
sardigim zaman.*

49.

*Jüže jüže dağı aştım āhimden,
bülbüľ figan edej āhu-zārinden,
henüz ajrılmışım nazlı jārimden.*

*Seherlerde bülbüľ gibi zārim var,
al janaktan deriležek gülüm var,
gurbet elde sarılažak jārim var.*

*İki bülbüľ karšu karšu ütüşij,
ütme bülbüľ, benim derdim jetişij,
aman merlām beni jāre kavustur.*

*Kjātib oldım šarki gazel jazajım,
güjnüm olij tatlı žanden bezejim,
geže gündüz jār peşinde gezejim.*

Duna folyó partján jössz és haladsz el,
ringó sétálással zúzasz szíveket,
se szívből nem szeretsz, se le nem mondasz.

Végül oda hagytam én őt a szegényt,
hegyek közzé megyek hogy keresselek,
el kell immár hagynom ezt a szigetet.

(48.)

Lépegetve libben cziprus termeted,
izzadozva ázik göndör hajzatod,
járatlan a bolond szívem, észre tér.

Lepke vagyok el nem égtem a fényben,
szerelem italával be nem tettem,
holtom előtt bár ölelném szeretőm.

Szemöldököd vonván pilláddal nyilalsz,
fájó szívbe fájdalmakat vegyítesz,
csókjaid ezer arannyal árulod.

R. Bánatod a szívem fúrja,
mikor szeretlek,
ne kinozzad a lelkemet,
mikor ölellek.

(49.)

Bánatomtól magas hegyen mentem át,
fülemüle siránkozik jajomtól,
csak az imént váltam el a lánykámtól.

Hajnalonként pacsirtamód jajom van,
piros arczról szakítandó rózsám van,
idegenben ölelendő rózsám van.

Két pacsirta szemtől szembe énekel,
ne énekelj, elég nekem a bajom,
óh teremtem, juttass el a rózsámhoz.

Költő lettem, sárkit gazelt irkállok,
kedvem támad, szép rózsámat megunom,
éjjel nappal a nyomában járkállok.

*Kjātib oldim, geşe gündüz okujim.
gül altında bülbül gibi şakijim,
sanma jārim ben ferahli gezejim.*

*B. Elem bende, kahir bende, gam bende,
bilin dostlar nazlı jārim yok bende.*

50.

*Jürü hej biçāre bülbül,
gül senin-dir kaçma gel,¹⁰
olij olmiş rākihlere,
gizli sirrin açma gel,
bu dunjā fāni dir fāni.
āşiğinden kaçma gel.*

*Jeşil yaprag arasında,
kirmizi gül konžesi,
ne jerlerde mesken tutaj,
günlümün ejlenžesi,
eger jārimi sorajsan,
adanın bir tenesi.*

*Aj doğdukta aja karşı,
ben döneş pervāne-jim,
jār derdinden hasta oldim,
geşe gündüz janajim,
içmişim aşkın doluşın,
şupesiz divāne-jim.*

51.

*Kahve olsam, dolablarda kavrulsam,
duman olsam, dağ başında devr olsam,
aşnā olsam, nazlı jāre sarılsam.*

*B. Çeke çeke ak sinemi kan doldi,
ara jerde gelin oldi, şan oldi.*

*Bir gemim var salı verdim engine,
bazirgjannar damga vurij dengine,
şimdi rağbet güzel ile zengine.*

Költő lettem, éjjel nappal olvasok,
rózsa alatt pacsirtaképp dalolok,
ne hidd rózsám, hogy jó kedvvel sétálok.

R. Bánat enyém, keserv enyém, bú enyém,
tudjátok meg hogy a rózsám nem enyém.

(50.)

Haladj csak hej szegény szívem.
rózsa tied, ne fuss el,
akármilyen ellenségnek,
titkodat ne áruld el,
mulandó e világ muló,
szeretődtől ne fuss el.

Zöld levélnek közepette,
piros rózsa bimbója,
mily helyeken tartózkodik,
a szívemnek gyönyöre,
ha kérded a szeretőmet,
a sziget egyetlenje.

Hold keltekor szembe vele,
forgó pillangó vagyok,
a rózsámtól beteg lettem,
éjjel nappal lángolok,
szerelem poharát ittam,
kétségkívül nincs eszem.

(51.)

Kávét volnék, szekrényben pörkölődnék,
füst ha volnék, hegyeken kavarognék,
ha ismerném, szeretőm átölelném.

R. Fehér keblem türve türve vérrel telt,
időközben menyasszony lett, híre ment.

Egy hajóm van, sík tengerre engedtem,
kalmár bilyogot ver portékájára,
mostan a tisztelet szépé gazdagé.

52.

*Kara gözlüm kara kaşım,
karşıma geldi;
ben âleme gülej iken,
başıma geldi;
onbeşinde bir jār sevdim,
hoşıma geldi.*

*Sojle kejsizliğini,
ben-de bilejim;
bilejim-de sana jārım,
sağlık dilejim;
eger mümkün olsa sana,
umrum verejim.*

*Bojle melûl mahzun,
durma karşımda;
aklımı koymadın,
benim başımda;
bojle sevdâ görmedim,
bu genç jasımda.*

*B. Düştü günlüm sana gel,
her janım küllhan;
bu aşkın elinden,
hâlim perişan.*

53.

*Kuş temel tutaj binâde,
bir jārım var şu dînjâde,
sabr eden erej mürâde.*

*Jārım, senin göğsün ak-tır,
kalbında merhamet yok-tır,
bilijim-ki aşkın çok-tır.*

*Kırmızı güli budajlar,
altında meşlis kurajlar,
güzel olanı sevejler.*

(52.)

Sötét szeműm szemöldökűm,
én elibém jött;
én nevetvén a világon,
a fejemre jött;
tizenötévest szerettem,
a kedvemre jött.

Mondd el betegségedet,
én is hadd tudjam;
hadd tudjam meg, neked rózsám
erőt kívánjak;
hogy ha lehetséges lenne,
éltem hadd adjam.

Ily szomorún búsan,
ne állj előttem;
az eszem nem hagyta,
bent a fejemben;
ily szerelmet nem láttam,
ifjú évemben.

R. Szívem neked jutott jöjj,
mindenem tűzhely;
e szerelem miatt,
állapotom rossz.

(53.)

Madár fészket rak a házon,
egy rózsám van e világon,
a türelmes czéljához ér.

Rózsám, a te kebled fehér,
a szívedben irgalom nincs,
tudom hogy nagy a szerelmed.

A piros rózsát beoltják,
alatta csoportba gyűlnek,
a ki szép, azt megszeretik.

*Kırmızı gülün hâri var,
bugün benim efkârım var,
her gün ağlasam jeri var.*

*Dolaştım bağı'n sinurun,
jarı janımda saniğim,
kismet olijsa sarajım.*

*Dolaştım bağı'n jüžesin,
okudım ismin hežesin,
ben sabr ettim, sen miže sin?*

*B. Günül sabr ejle, hamd ejle,
žihan böjle.*

54.

*Mah jüzüne āşik-im ben,
tāzelenmiş gül fidanım,
seni gājet sevdi žanım;
sevejim jok-tır jalanım.*

*Nergiz olmış konže güller,
gülşende ütej bülbüller,
korkajım saražak iller;
sevejim jok-tır jalanım.*

*Pembe tenin pek nāzik-tır,
ruhların zibāji-gül dir,
dilej isen beni üldür;
sevejim jok-tır jalanım.*

55.

*Mejlim çok-tır jād olmışım gülümnden,
bülbül figan edej āh-u zārimden,
jā ben ajrılmışım nazlı jārimden.*

*B. Bir jār içün çalışığım aşka ben,
ol jār içün ko janağım nāre ben.*

*Kjāğid aldım jazdirajım derdimi,
dağlar almaj efkjar ile zārimi,
revā görmem bu gençlikte ülümi.*

Piros rózsza, tövise van,
ma nekem jó szándékom van,
akár mindennap sírhatnék.

Bejártam a kert határát,
azt hittem hogy itt a rózsám,
ölelem, ha az lesz sorsom.

Bejártam a magas kertet,
olvastam neved betűjét,
én túrtam, hát te mit csinálsz?

R. Szívem túrjél, tégy köszöntést,
ilyen a világ.

(54.)

Hold arczodat megszerettem,
kiviritott rózsza cserjém,
lelkem téged megszeretett.
Szeretlek, nem hazug a szó.

Nárczis lett a bimbó rózsza,
rózsakertben pacsirta szól,
félek hogy más is öleli.
Szeretlek, nem hazug a szó.

Rózsza tested nagyon gyöngéd,
lehelleted rózsza ékes,
ha kívánod, ölj meg engem.
Szeretlek, nem hazug a szó.

(55.)

Nagy a kedvem, emlegetett a rózsám,
fülemüle kesereg a jajomtól,
hát én elváltam negédes társamtól.

R. Egy lánykáért igyekszem szerelemre,
a rózsámért hadd égjek a tűzben el.

Papírt vettem, hadd írom fel fájdalmam,
hegynek is sok a panaszom bánatom,
nem való ily fiatalon meghalás.

*Mâil oldim endâmine sacına,
senžilejin günül verdim kaçına,
tâ girinže dort duvarın içine.*

*Teni kokaj miskler ile amberi,
sinem durdı çiftle ile hanžere,
tâ gidinže Arzu ile Kambere.¹¹*

56.

*Mezerimi kızlar kazsın dar olsun,
etrafžigim lâle zümbül bağ olsun,
saramadım saranlara aşk olsun.*

*B. Aman kuzum, ben dñnjāme doymadım,
ālem gibi eželimle gülmedim.*

*Mezerimi yol ustune kazsınlar,
tālihimi baş użuna jazsınlar,
gelen gečen benden ibret alsınlar.*

*Hasta-jım, hasta-hāneje aldılar,
aldılar-da derdli sinem jardılar,
joldaşlarım benden ibret aldılar.*

57.

*Nāri-aşkın jaktı beni,
değişmem žihāne seni,
bir dahi sen jakma beni;
değişmem žihāne seni.*

*Sanma beni pek bicefā,
itme bana ževru-žefā,
gajri jārle sürmem sefā;
değişmem žihāne seni.*

*Ak gülüm ujan-da gel,
misklere bojan-da gel,
ālemden korkaj isen,
mevlāja dajan-da gel.*

*Bak şu jāre, zefke dalmış,
beni sevdālere salmış,*

Vágy ragadt meg termetére hajára,
magadféle nehány lányba szerettem,
míg csak négy fal közzé be nem lépek én.

Teste mosusz és ambrától illatos,
kebelemben páros handsár sebje van,
míg Arzu és Kamberrel el nem megyek.

(56.)

Síromat a lányok ássák, szűk legyen,
körültem tulipánt jáczint kert legyen,
nem öleltem, ölelő boldog legyen.

R. Ugyan lelkem, nem éltem világomat,
mint a világ nem nevettem sorsommal.

A síromat az út mentén ássák meg,
a sorsomat a fejfámra írják meg,
jövők menők rólam példát vegyenek.

Beteg vagyok, a kórházba bevettek,
bevettek és fájó keblem hasgatták,
pajtásaim rólam példát vehettek.

(57.)

Szerelem tüze meggyújtott,
a világgal nem cseréllek,
csak még egyszer lángra ne gyújts.
A világgal nem cserélek.

Ne higgy engem hűtelennek,
ne légy hozzám igaztalan,
más leánynyal nem mulatok.
A világgal nem cseréllek.

Fehér rózsám ébredj jer,
mosuszszal festődj be jer,
a világtól hogyha félsz,
Istenben bizzál és jer.

Nézd e leányt, kéjbe merült,
engem szerelembe hajtott,

*kimi görsem jārsiz kalmış;
değismem žihāne seni.*

*Ak gülüm ujan-da gel,
misklere bojan-da gel,
jetişij karsımda gezdin,
jüregim dajanmij gel.*

*Ak gülümü ajırdım,
kalmadı sabrım benim;
iki memen arasında,
kazsınlar kabrım benim.*

58.

*Nev behār estikče güller açılıj,
dükülij jaşlarım jere saçılıj,
jārinden ajrılan her dem seçilij.*

*B. Çikaj asumāna zāri büllbülin.
tā ezelden meskeni dir,
gül dalları büllbüllerin.*

*Niçün gizlijisin, sirrine irdim,
atladum bağçene güllerin derdim,
mevlā emri imiş, elimden verdim.*

*Jārinden ajrılan pij zaman ağlaj,
tā ki viran kalij bağçeler bağlar,
bu firket ateşi sinemi daglaj.*

59.

*Niže sevmejejim dostlar,
bir azağib dili var;
janagında gül açılmış,
gerdeninde beni var;
bugun bunda ževr edejsen,
jarin hakkın divanı var.*

*Varın söylen nazlı järe,
libasların geşmesin;*

mindenki társ nélkül maradt.
A világgal nem cseréllek.

Fehér rózsám ébredj jer,
mosuszszal festődj be jer,
eleget jártál utánam,
szívem ki nem bírja jer.

Fehér rózsám kiválasztám,
nem maradt már türelmem,
a két melled közti helyen,
ássák meg a síromat.

(58.)

Tavaszz szellőjére rózsák kinyílnak,
kihulló könnyeim földre szóródnak,
rózsájától elváltót megismerni.

R. Az egekig megy pacsirta panasza,
jó régóta lakó helye,
rózsa ága pacsirtáknak.

Miért titkolózol, titkod megtudtam.
kertedbe ugrattam, rózsáid szedtem,
Isten parancsa volt, elszalasztottam.

Rózsáját elhagyó egy ideig sír,
míg a kert és virágos kert elpusztul,
az elválás tüze keblem égeti.

(59.)

Hogyne szeretném barátim,
oly csodás egy nyelve van,
arcán rózsák nyiladoznak,
anyajegy van kebelén,
ha ma itt igaztalan vagy,
holnap Isten tanácsa van.

Mondjátok a szeretőmnek,
ruháit ne öltse fel,

gül jüzünü bostan edip,
 kjäküllerin jajmasın;
 sөjlejin siz o živāne,
 ben kuluna kјjmasın.

Aj efendum a sultanım,
 halka šaj ettin beni;
 ben āšikklik bilmej iken,
 jaktın kül ettin beni;
 ben mürāda ermiş iken,
 nā-mürād ettin beni.

B. Bir güzelin dolusını
 içtim jār, mežliste ben.

60.

Pijādelер akintija jajilij,
 dalga vurij, jürežigim bajilij,
 felek beni nazli jārden ajirij.

Pembe hanım ne çekejsin elemi,
 kādir merlām bojle çekmiş kalemi,
 dinin için doğru sojle kelāmi.

Pembe hanım ne çekejsin bu güži,
 āšik olan tanij güzeli genži,
 sika bilsem kojnunda-ki turunži.

B. İki dal sarılmış biri birine,
 ben-de sarılajdım nazli jārime.

61.

Pınar başına varijken oturdım,
 destemalım kuzum suja batırdım,
 çoktan arajidim ele getirdim.

B. Benim jārim gelmiş ejlensin deje.

Pınar başına vardım, etrafi kuji,
 jār tebdile çıkmış, başında havlı,
 kožası Sulejman, gözleri bağı.

rózsa arczát kertté tevén,
fürtjeit ne szórja szét,
mondjátok meg az ifjúnak,
szolgáján irgalmazzon.

Óh efendim óh szultánom,
hírbe hoztál engemet,
a szerelmet nem ismervén,
meggyújtottál engemet,
alig hogy elértem vágyam,
vágytalanná tettetek.

R. Egy szép lánynak telt pobarát
megittam én sokak közt.

(60.)

Csolnakok az örvény felé szóródnak,
hullámot ver, szívecském ájuldozik,
a sors engem szeretőmtől elválaszt.

Rózsa asszony, miért szenvedsz bánatot,
a teremő így húzta meg a tollat,
a hitedre, mondd ki a szót igazán.

Rózsa asszony, mért szenveded ezt a bajt,
a szerelmes szépet ifjat mind ismer,
bár szorítván kebleden a narancsot.

R. Két ág ölelkezett össze egymásba,
én is had ölelem pajkos szeretőm.

(61.)

A forráshoz mentem és ott leültem,
a kendőmet lelkem, vízbe sülyesztém,
régóta kerestem míg megtaláltam.

R. Eljött az én szeretőm, hadd mulasson.

A forráshoz mentem, kút van körülte,
szeretőm elutazott, fején kendő,
az ura Szulejman, szeme befedve.

*Pınar başına vardım, etrafi dere,
üpmüşler koçmuşlar, gerdene bere,
çoktan araj idim, getirdim ele.*

62.

*Pinelim pijādeje,
geçelim şu Adaje,
ben-da günül vermişim,
bir genç kişi-zādeje.*

*Dşāmilerde vāz olıj,
gül açılıj jaz olıj,
ben gülüme gül demem,
gülün umri az olıj.*

*Dşāmilerde merdiven,
gene düştüm derde ben,
ben bu dertten ülijsem,
nasl jatajım jerde ben ?*

*Dsāmilerde kilim var,
benden gajrı kimin var,
gitme jārim gitme gel,
Hırsavada jangın var.*

63.

*Sabah dildāri arz ejle,
benden jāre selam ejle,
hatırzı gün sual ejle ;
saram dilber, kimin-sin sen ?*

*Eğdim dalın inşesini,
kaktım gülün konşesini,
sardım belin inşesini ;
saram peri, kimin-sin sen ?*

64.

*Sabahın sehrinde açılıj güller,
güllerin dalında otej bülbüller,
demedim-mi sana, el bizi sojle).*

A forráshoz mentem, völgy van körülte,
sebbé csókolták ölelték kebelét,
régóta kerestem míg megtaláltam.

(62.)

Szálljunk be a csónakba,
menjünk át e szigetre,
én is bele szerettem,
egy fiatal legénybe.

A dsámikban papolnak,
rózsa nyílik jön a nyár,
rózsámat nem mondom annak,
rózsának élte rövid.

A dsámikban lépcső van,
ismét bánatba estem,
ha bánattól meghalok,
hogyan feküdjek a földben?

A dsámikban szőnyeg van,
kivülem senkim sincsen,
ne menj rózsám, ne menj el,
Orsovában tűzvész van.

(63.)

Reggel mutasd a szeretőt,
üdvözltem add a lánynak,
vidám napját kérdezzed meg;
ölellek rózsám, kié vagy?

Vékony ágat beoltottam,
rózsabimbót megszagoltam,
karcsú termetét öleltem;
ölellek tündér, kié vagy?

(64.)

Reggel idejében nyílnak a rózsák,
rózsaágon énekelnek pacsirták,
nem megmondtam hogy még megszól a világ.

*B. El benim keşime kâja olamaj,
kādiler müftiler fetvâ veremej.*

*Endim jârim bağçesine,
mejvelik nârlık,
beni jârimden ajıran
bulmasıñ sağık.*

*Çikamam köşküne,
köşkün çürük-tür,
içemem bâdeji,
bağrım janık-tır.*

65.

*Sakizi gül takinijsin
ezelden,
vefâ gelmej olıj olmaj
güzelden,
ağlaju ağlaju çıktım
gözünden.*

*Lâjık-mi-dir bu işleri
kılusun,
kılusun-da âhu-zârim
alasiun,
benden bulmajasun, haktan
bulasiun.*

*B. Ağlajasın çok çehesin
bir zeman,
ağlajasın gülmejesin
çok zeman.*

66.

*Sanma jârim bir sefâli demde-jim,
geze gündüz hasretinle gamde-jim,
ben-de bilmem kendi kendim nerde-jim.*

*B. Anladığım anlamajsın hâlimi,
aman efendim derdimi.*

R. Más az én kedvem mestere nem lehet,
kádik muftik fetvákat¹² nem hozhatnak.

Lementem rózsám kertjébe,
gyümölcs-, gránátkert,
a rózsámtól elválasztó,
üdvöt ne leljen.

Kösködbe nem megyek,
romlott a kösköd,
kelyhet nem ihatok,
bensőm égésben.

(65.)

Fenyőrózsát tűzdögélsz fel
régóta,
hűsége nincs akármilyen
szép lánynak,
sírva ríva mentem el
szemed elől.

Illő-e hogy e dolgokat
műveled,
műveled és bűm panasgom
fogadod,
nem én tölem, de Istentől
bűnhődjél.

R. Sírjon ríjon és szenvedjen
jó soká,
sírjon ríjon, ne nevéssen
még soká.

(66.)

Ne hidd rózsám hogy boldogok percezem,
éjjel nappal te utánad busulok,
azt se tudom hogy merre és hol vagyok.

R. Megértetném, nem érted meg bajomat,
jaj efendim jajomat.

*Bak şu felek netti benim işimi,
akittim gözümden kanlı jasımı,
dağlara-mı salam garib başımı.*

*Bak şu felek neler ejledi bana,
aşk uzundan atılmışım jabana,
hep görenler jazik olmuş-dır bana.*

67.

*Sarı burunżık uçurdım,
jāri janımdan kaçırdım,
ah ettim, umrum geçirdim;
güleşelim, ojnaşalım,
sarmaşalım.*

*Derede buldım beş para,
başına bağlar şubara,
istemem böyle dubara;
güleşelim, ojnaşalım,
sarmaşalım.*

68.

*Su gibi çağlay akajım,
dājim jollara bakajım,
āşig-im jürek jakajım;
jakażak ben-mi bulundım?*

*Bak feleğın ujunını,
ak gül doldurmuş kojnını,
menekşe gibi bojnını
eğēzek ben-mi bulundım?*

*Bak şu feleğın işini,
aldı ajırdı eşimi;
mendil ile göz jasını
silezek ben-mi bulundım?*

69.

*Şehāne gözler şehāne,
misline yok-tur behāne,*

Nézd a sorsom miket mívelt én velem,
szememből folyattam véres könnyeket,
hegyek közzé vessem szegény fejemet?

Nézd a sorsom mit követett el velem,
szerelemtől dobattam ki vadonba,
mind azt mondja, a ki látja, kár értem.

(67.)

Sárga fátyolt röpitettem,
szeretöm elszalasztottam,
sóhajtottam, éltet éltem.
Nevetgéljünk, játszadozzunk,
ölelkezzünk.

Völgyben öt parát találtam,
fejére köt fejtakarót,
nem kell nekem ily cselszövés.
Nevetgéljünk, játszadozzunk,
ölelkezzünk.

(68.)

Mint a víz csobogok folyok,
mindig az útra vigyázok,
szerelmesen szívet gyűjtök;
gyűjtogató csak én vagyok?

Nézd a sorsnak ő játékát,
fehér rózsza tölti keblét,
mint ibolya az ő nyakát
lehajtandó csak én vagyok?

Nézd a sorsnak az ő dolgát,
társamat elvette tőlem,
kendővel a szeme könnyét
törülgető csak én vagyok?

(69.)

Királyi szemek királyi,
nincsen párjához fogható,

*Sülejman gelse źihāne ;
günlüm ejlenmij aldanmij.*

*Akaj sular řarab olsa,
uĉaj kuřlar kabab olsa,
meskenim mejhāne olsa ;
günlüm ejlenmij aldanmij.*

*Ne řāhin-im ne kolda-jim,
ne bülbül-im ne gül-le-jim,
hemen bir jaman dilde-jim ;
günlüm ejlenmij aldanmij.*

70.

*řevki hevāji burudi,
sebah jıldızı gibi,
alsam jārī diz ustune,
řakısam bülbül gibi,
nasıl sarmajajım dostlar.
al janağı gül gibi.*

*Uzun-dır jārimin boji,
benzej selvi daline,
janağında gül açılmış,
benzej sakız güline,
ne olajdı, sarılajdım,
jārīn inze beline.*

*Ben jārime gidej iken,
bilmem jollar kar-mı-dır ?
jār ustune jār geĉirmek,
o-da bana ār-mı-dır ?
günüľ ateřden gömleđi,
gijen āřıklar-mi-dır ?*

*B. Jandım günüľ ateřine,
jandım billah nār ile,
korkajım deli edeřek,
o bigünüľ jār beni.*

Szulejman ha feltámadna;
Szív nem mulat, nem csalódik.

Folyó víz hogy ha bor lenne,
légi madár ha sült lenne,
a helyem ha koresma lenne;
Szív nem mulat, nem csalódik.

Se nem sólyom se nem karon,
se pacsirta, se nem rózsán,
csak egy gonosz nyelven vagyok;
Szív nem mulat, nem csalódik.

(70.)

Szerelme befedett mindent,
mint a hajnal csillaga,
szeretöm térdemre venném,
dallanék mint pacsirta,
mért ne ölelném, barátim,
piros arczát rózsaképp.

Hosszú a rózsám termete,
cziprusághoz hasonlít,
rózsa nyillott két orcáján
fenyőrózsához hasonlít.
mi lenne ha nem ölelném,
rózsám vékony termetét.

A rózsámhoz a mint mentem,
az út vajjon havas-é?
kedves után kedvest venni,
vajjon én rám szégyen-é?
a szív tűzből való ing,
hordozója szeret-é?

R. Elégtem a szív tüzébe,
tűzzel égtem, Allahra,
félek hogy még örültté tesz,
az a szívtelen leány.

71.

*Šu adanın hanımları,
şelvar giyej adamları,
pek daji-dir oglannarı.*

*B. Aman ada, şirin ada,
biz gidelim sen kal burda,
jabanži çıksın aradan,
kal selāmet şirin ada.*

*Šu adanın kum jolları,
top top açaji gülleri,
basaji žandar kolları.*

*Šu adanın çiçekleri,
ütmeş oldı bülbülleri,
tohaf söyleji dilleri.*

*Šu adanın çiçekleri,
güzel ojnaş köçekleri,
bellerinde bıçakları.*

*Šu Tunadan buz gelişi,
Hırşavadan kız gelişi,
fıstana soz az gelişi.*

72.

*Šu bekjārlik kjār ejledi,
jakti beni kül ejledi,
žiğerimi hun ejledi.*

*B. Irmedim bir gün mürāda,
sarmadım üç gün zijāde.*

*Šu jerlerin adaları,
virān kalsın odaları,
pek josma-dir hanımları.*

*Šu adadan gelip geçtim,
aşı tatlı sujun içtim,
ben jārimden ajrı düştüm.*

(71.)

E szigetnek asszonyai,
salvárt hordnak férfijai,
hős legények az ifjai.

R. Jaj szigetem, szép szigetem,
mi elmegyünk, te itt maradj,
az idegen menjen odébb,
béke veled szép szigetem.

E szigetnek homok útja,
kerekre nyílik rózsája,
zsandárjai foglyul ejtnek.

E szigetnek virágjai,
nem szólnak a pacsirtái,
furcsán szólal meg a nyelve.

E szigetnek virágjai,
szépen tánczol tánczos lánya,
övében van a bicskája.

E Duna vizéből jég jön,
Orsováról leányka jön,
köpenyéhez kevés szó fér.

(72.)

E nőtlenség hasznót hajtott,
megégetett, hamuvá tett,
a bensőmet vérré tette.

R. Nem jutottam a czélomhoz,
öleltem csak három napig.

Eme helyek szigetjei,
puszta legyen a szobája,
be hamisak asszonyai.

E szigetről jövőn keltem,
keserédes vizét ittam,
szeretőmtől távol estem.

73.

*Šu žihāne geldim aslā gülmedim,
ülümime kail oldım ülmedim,
nazlı jārın bir sefāsin sürmedim ;
tākātım kalmadı zirā, ah felek.*

*Felek, benim begendin-mi tutımım ?
ah ettikçe göge çıkaj tütünim,
küçüžekten üksüz kaldım jetim-im ;
kuvvetim kalmadı zirā, ah felek.*

*Felek, benim begendin-mi işimi,
al mendilim sil gözümün jaşını,
türli hāle sen uğrattın başımı ;
gençliğim kalmadı zirā, ah felek.*

74.

*Šu kök kubbenin altında
eşin akrānın-mı var ?
geldin beni üldürmeğe,
elde fermanın-mı var ?
elde ferman olsa bile,
benden gajri kimin var ?*

*B. Çok şükür elhamd-ülillāh,
dost jine jārın janında.*

*Bu gün ben vè güzel gördüm,
aklım aldı birisi,
aklım başından zāj etti,
o güzelin simāsi,
žan ustune žan bağıslaj,
umrumın bir tānesi.*

*Bu gün ben bir güzel gördüm,
ne münevver aj olıj,
korkajım benim dejejim,
dile düšej šāj olıj,
çok güzeller sevdim amma
bunda aklım zāj olıj.*

(73.)

E világra jöttem, sose nevettem,
 halálomba megnyugodtam, élek még,
 kedves rózsámmal nem mulatoztam én.
 Eröm mert nem maradt többé, óh egek.

Sors, az én megfogatásom tetszett-e?
 sóhajtozván égbe száll az én füstöm,
 kiskoromtól árva lettem, az vagyok.
 Eröm mert nem maradt többé, óh egek.

Sors, ez az én dolgom neked tetszett-e,
 vedd a kendőm, szemem könnyét töröld le,
 ily sok bajba te juttattad fejemet.
 Ifjúságom mert nem maradt, óh egek.

(74.)

Ezen kék kupola alatt,
 társad rokonod van-e?
 jöttél engem hogy megöljél,
 kézben parancsod van-e?
 ha parancsod meg volna is,
 rajtam kívül senkid sincs.

R. Köszönet, elhamd-ül-illah,
 lány megint a szeretőnél.

Ma én három szép lányt láttam,
 eszem vette egyike,
 eszem vette a fejemből,
 ama szépnek orcája,
 a lelkére lelket ajánl,
 életem egyetlenje.

Mai nap egy szép lányt láttam,
 mily ragyogó hold leszen,
 félek hogy enyémnek mondjam,
 hírbe jut és eltűnik,
 sok szépet szerettem én, de
 ennél eszem elvesztem.

75.

*Tekkede dervişler
 ſemāje dūnej,
 jüregim baſında
 ateſler janaj,
 her kulın baſına
 devlet-mi konaj?*

*B. Güñüle bir cāre aman
 bulamajirim,
 kör olsun engeller, jāri
 saramajirim.*

*Sen bir beg-oğlı-sın,
 iki değıl-sın,
 olıj olmajların
 dengi değılsın,
 evvel benim idim
 ſinži kimin-sın?*

76.

*Terzi deresinin uzun dir joli,¹³
 baltalar-da kesmej kalın buzini,
 direm direm satajlar Hırſava kızını.*

*Aljon tepesinde¹⁴ čember baglajım,
 čemberler koptukčēz gārih ajlejim,
 balkanži görünže ben ne sojlejim.*

*B. Aman Fazli aga izin ver bize,¹⁵
 keselim jaſ odunı, satalım size.*

*Kütükli derede kesejiz kütügi,
 tufarli dujajse jeriz kötegi.¹⁶*

*B. Karışık mangirlar vermejin bize,
 tufarli dujajse, ne ejlej bize.*

(75.)

Klastromban dervisek,
fénynek fordulnak,
a szívem közepén,
nagy tüzek égnek,
mindenki fejére
szerencse száll-e?

R. Balzsamot én a szívemre
nem találhatok,
vakuljon ellenség, a lányt
nem ölelhetem.

Te egy bej fia vagy,
de kettő nem vagy,
bármilyen jöttmentnek
ellenje nem vagy,
előbb enyém voltál,
mostan kié vagy?

(76.)

A szabó völgyének hosszú az útja,
a balta se vágja a vastag jegét,
drammonként árulják Orsova lányát.

Alijon dombján fent abroncsot kötök,
abroncs ha megszakad sírva fakadok,
hegyőr ha meglátja, mit mondó leszek.

R. Ugyan Fázli aga engedd meg nekünk,
nedves fát levágjuk, neked eladjuk.

A törzsökös völgyben vágunk fatörzset,
ha Tufári megtudja, jól kikapunk.

R. Össze vissza pénzt nekünk ne adjatok,
ha Tufári megtudja, mit tesz velünk.

77.

*Top kapıdan indim çıktım, jaz idi,
bu güzel adajı duman burudı,
arkamızdan beş жүз atlı jurudı.*

*B. Kolu bağı arkadaşım
ajlesin,
çevre tutıp düşmanlarım
ajlesin.*

*Pine bilsem kir atımın ustune,
ala bilsem şışanemi destime,
gelemeji beş жүз atlı ustume.*

*B. Kolu bağı arkadaşım
ülmessin,
çevre tutıp düşmanlarım
ajlesin.*

78.¹⁷

*Ütme bülbül ütme jaz behar oldı,
bulbulun figanı bağırımı deldi,
gül alıp satmanın zamani geldi.*

B. Aldı nemse bizim nazlı Budini.

*Çeşmelerde abdest alınmaj oldı,
žāmilerde namaz kılınmaj oldı.
māmur olan jerler hep harab oldı*

*Budinin içinde uzun çarşısı,
orta jerde Sultan Mehmed žāmisi,
kjābe süretine benzej yapısı.*

*Budinin içinde serdar kızı-jım,
anamın babamın iki gözü-jım,
kafesde besli kınalı kuzu-jım.*

*Dşebhane tutuşı aklımız şaşı,
selātin žāmiler jandı tutuşı,
hep sābi-sühjanlar ateşe düştü.*

(77.)

Top-kapuból szálltam jöttem nyár időn,
 ezt a szép szigetet köd borította,
 utánunk vagy ötszáz lovas hajtatott.

R. Karja kötött én pajtásom
 hadd sírjon,
 kendőt tartván ellenségem
 hadd ríjon.

Ha fel tudnék pej lovamra szállani,
 ha kezembe vehetném a puskámat,
 nem jöhetne ötszáz lovas én reám.

R. Karja kötött én pajtásom
 ne haljon,
 kendőt kötven ellenségem
 hadd ríjon.

(78.)

Ne énekelj fülemüle, nyár és tavasz lett,
 fülemüle sóhajta szívem sebezte,
 rózsa vétel eladásnak ideje megjött.

R. Elvette a német bájos Budánkat.

Forrásoknál abdeszt nem vehető lett,
 a dsámikban ima nem mondható lett,
 a sok népes vidék mind pusztaság lett.

Buda városának hosszú bazárja,
 közép helyen Mehmed szultán dsámija,
 a Kábához hasonlít az alakja.

Budában a fővezér lánya vagyok,
 anyámnak s atyámnak két szeme vagyok,
 kalitban táplált festett bárány vagyok.

Lőportorony kigyúlt, eszünk vesztettük,
 a szultáni dsámik sorra elégték,
 ártatlan gyermekek tűzbe pusztultak.

*Serhadlar içinde Budin dir başı,
kan ile juğrulmuş toprağı taşı,
cerkez âlemdar şehidlerin başı.*

*Kible tarafından üç top atıldı,
perşembe gün-ijdi güneş tutuldi,
şumâ günleri-di Budin alındı.*

79.

*Uzat hanım, çığaramı jakajım,
jakajım-da jār jüzine bakajım,
altın isteş ak gerdana takajım.*

*B. Gene haram oldı ada jolları,
gene haram oldı jalı boyları.*

*Bir gideşim, bir ardıma bakajım.
bakıp bakıp jüreşigim jakajım,
hem hasretlik hem gurbetlik çekeşim.*

*Pine bilsem kir atımın ustune,
ala bilsem hanşerimi destime,
üç beş atlı varamajler ustume.*

80.

*Varun deşin turnaşıje,
kol dolaşmasun,
bu gişe jārım geleşek,
el ulaşmasun,
kaldır hanum şalvarını,
toz bulaşmasun.*

*B. Ne jaman belimi bükti
zālīm ajrılık,
ikimizin arasına
duşı hasretlik.*

*Ben jārime gideş iken
jollarım çamur,
henüz ujkuden ujanmış
güzleri māmur,*

A végváarak között Buda legelső,
vérrel van a földje köve átgyúrva,
cserkesz zászlótartó a fő vértanú.

Kible felől három ágyú dördült el,
csütörtökön volt a nap elsötétült,
péntek napja volt hogy Buda elesett.

(79.)

Nyújtsd asszonyom, szivarom hadd gyújtom meg.
meggyújtom és rózsám arczába nézek,
fehér mellre aranyat kell illeszszek.

R. Ismét tilos lett a szigetnek útja,
ismét tilos lett a partjának hossza.

Egyet megyek, hátra felé tekintek,
nézve nézve a szívecském gyújtom meg,
elválást és távollevést szenvedek.

Ha fel tudnék pej lovamra szállani,
ha kezembe vehetném a handsárom,
három ötszáz lovas se jöhet nekem.

(80.)

Menvén darusnak szóljatok,
kart ne csavarjon,
ez éjszaka a rózsám jön,
kéz ne bántsa őt,
emeld asszony salvárodát,
por ne lepje be.

R. Mily gonoszul hajlított meg,
zsarnok elválás,
mi kettőnknek közzé esett
tőled elválás.

A rózsámhoz a mint mentem.
utam csupa sár,
csak az imént ébredett fel,
szeme félálmos,

*benim bij efendum vardır,
kaşları samur.*

*Ben jārime gidejiken,
jollarım duman,
dumanın içinde kardaş,
hālim pek jaman,
benim pij efendum vardır,
kaşları keman.*

*Ben jārime gidej iken,
uturdim taşa,
jazılannar ej efendum,
hep gelij başa,
ben ülijsem efendum jaz
ismimi taşa.*

*Varun dejin ezelime,
bana gelmesin,
ak gerdenda arzum kaldı,
janım almasun,
benim pij sevdiğim vardır,
eller sarmasun.*

81.¹⁸

*Keten gölmek elā dir,
gelin sevmek belā dir,
seveyseniz kız sevin,
alınmadık kala dir.*

*Keten gölmek dizde dir,
jār bu geže bizde dir,
jedi jıl gelin serdim,
şimdi günlüm kızda dir.*

*Keten gölmek iki kat,
gel birini bana sat,
anan baban duymadan,
gel bu geže bizde jat.*

én nekem egy efendim van,
szemöldje czoboly.

Szeretőmhöz a mint mentem,
utam csupa köd,
eme ködben, óh testvérem,
állapotom rossz,
énnekem egy efendim van,
szemöldöke ív.

A rózsámhoz a mint mentem,
köre ráültem,
sors írottja óh efendim,
mind fejünkre száll,
ha meghalok efendim, írd
köre nevemet.

Mondjátok a végzetemnek,
ne jöjjön hozzám,
óhajom van fehér nyakra,
lelkem ne vegye,
én nekem egy szeretőm van,
más ne ölelje.

(81.)

Tarka színű a len ing,
menyasszonyt baj szeretni,
hogy ha szeretsz lányt szeress,
akár a be nem vett vár.

A térden van a len ing,
lány ez éjjel nálunk van,
hét év arát szerettem,
most a szívem lánynál van.

Két rétegű a len ing,
egyikét add el nekem,
anyád atyád ne tudja,
jer ez éjjel nálunk hálj.

*Māni kitabin ačtım,
māni bilmedim šaštım,
bir ajağın ustune,
bin bir māni sөjleštım.*

*Dere boju kestene,
gülge vurmış ustune,
varın değın dostuma,
evlenmesin ustune.*

*Kara kara kazannar,
kara jazı jazannar,
ejlik jüzi gürmesin,
aramızı bozannar.*

*Gügeržini uçurdım,
kondı ževiz dalıne,
bu žanım kurban olsun,
jārin selvi bojuna.*

*Kar jağaj dolab dolab,
čevrilij sište kebab,
baktım jārin jüzüne,
sandım doğmış mahitab.*

*Baktım jārin jüzüne,
ujku gelmej güzime,
jar peşinde gezmekten,
sizi indi dizime.*

*Bu bağa bir gül gerek,
ustune bülbül gerek,
senžilejin sultana,
benžilejin kul gerek.*

*Leblerin meržane benzej,
al janağın güle bas,
ben sana günül verdim,
gerek üldür gerek as.*

*Māvi bejtli bu kese,
serištik herne ise,*

Máni könyvet nyitottam,
nem tudtam elámultam,
én féllábon álltomban,
ezeregy mánit mondtam.

A völgy hosszán gesztenye,
árnyékot vert felibe,
barátomnak mondjátok,
rám ne házasodjék meg.

Szén fekete kazánok,
fekete írást írók,
jólétet ne lássanak,
viszonyunkat megrontók.

Gerlém elszalasztottam,
rászállt diófa ágra,
lelkem legyen áldozat,
lány cziprus termetének.

Rétegesen hó esik,
nyárson forog a sült hús,
rózsám arczába néztem,
mintha holdfény kelt volna.

Rózsám arczába néztem,
álom nem száll szememre,
lányka után járástól,
fájás szállt a térdembe.

E kertbe egy rózsza kell,
reá fülemüle kell,
magadféle szultánnak,
magamféle szolga kell.

Ajkad gyöngyhöz hasonlít,
piros arczod rózsához,
szívet adtam én neked,
ölj meg avagy akaszsz fel.

Kék verses ez a zacskó,
szeretkeztünk bármint is,

*ajrílmağa čāre jok,
mejer üldürilerse.*

*Māmur māmur bakajsın,
jüreğimi jakajsın,
ne küçük sin ne bujuk,
tamam bana karar sin.*

*Ben jandım seni bilmem,
şan jandı teni bilmem,
göz açtım seni gördüm,
senden gajrisin bilmem.*

82.

***Helva topı geçidi.*¹⁹**

1. *Besmeleyle başlijalum,
haşlamajı haşlijalum,
bu işe ne işlijelum.*

*Pi gun pi ruzigar esti,
elim ajağımı kesti,
gemiler jelkenin açtı.*

*Kirk sandal biz birden kalktuk,
jelkenleri birden açtuk,
bir kaç gun arkadaşı oldık.*

*Kalijon darjaja daldı,
metam hej içinde kaldı,
duşmanların jüzi güldi.*

5. *Ürnegimi gerdim durdım,
cişanemi kurdım durdım,
ben arkamı topa verdim.*

*Şu kaljoni kaldırduk,
akintiye saldırduk,
dostumızı güldürdik.*

el kell válni mindenképp,
akár ha megölnék is.

Epekedve tekintesz,
a szívemet meggyújtod,
nem vagy kicsiny se nem nagy,
éppen hozzám való vagy.

Elégtem, nem ismerlek,
lelkem égett nem testem,
szemet nyiték megláttalak,
náladnál mást nem ismerek.

(82.)

Helva ünnep.

1. Kezdjük el Isten nevével,
forraljuk a húst forróra,
e dologhoz mit dolgozzunk.

Egy napon egy szél fujdogált,
kezem-lábam ketté vágta,
hajók vitorlát nyitottak.

Negyven bárka keltünk útra,
vitorlát kifeszítettük,
nehány napig társak lettünk.

Hadi hajó tengerre ment,
a hasznom hej, benne maradt,
az ellenség örvendezett.

5. A mustrám kifeszítettem,
a puskámat felajzottam,
hátam az ágyúnak adtam.

E hajót elindítottuk,
az örvénynek eresztettük,
barátinkat nevettettük.

*Ezelendi ezelendi,
benim topım güzellendi,
gül japağı gazellendi.*

*Ezel olsa ezel olsa,
benim topım güzel olsa,
gül japağı gazel olsa.*

*Nār aḡaḡi nārsuz olmiḡ,
gül japağı gülsiz olmiḡ,
benim topım bensiz olmiḡ.*

10. *Aḡalar topa gidelim.
pi kerre haml ejlejelim,
ḡumlemiz āmin dejelim.*

*Ajaḡına çizme gijej,
pinej ata ava gidej,
sohbetin bin altın dejej.*

*Mor menefşe morluḡına,
şükür hakkın birliḡine,
düşmenlerin körlüḡüne.*

*Istambulda pi kuju var,
içinde tatlı suḡı var,
her güzelin bir huḡı var.*

*Istambulın çiçekleri,
Tophānenin bıcaqları,
Kalatanın köçekleri.*

15. *Bir gemim var uç direkli,
taḡfası aslan jürekli,
sandalı çifte kürekli.*

*Bir gemi gelij aşādan,
fermani vardır paşadan,
bu top-dır seni kaçırdan.*

*Bir gemi gelij Şirazden,
jelkeni vardır kirezden,
topı görüysin birazden.*

Szétzúzódott, szétzúzódott,
 az én ágyúm csinosodott,
 rózsalevél levele hullt.

Hogy ha örök idő volna,
 az én fánkom ha szép volna,
 rózsalevél ha dal volna.

Gránátfa nincs gránát nélkül,
 rózsza levél rózsza nélkül,
 nincsen fánkom nálad nélkül.

10. Menjünk agák helva enni,
 csak jól rugaszkodjunk neki,
 mindnyájan áment mondjunk rá.

A lábára csizmát vesz fel,
 lóra felszáll, vadászni megy,
 társalgása ezreket ér.

Kék ibolya kékségére,
 igaz Isten egységére,
 az ellenség vakságára.

Isztámlban ott egy kút van,
 benne mily édes vize van,
 minden szépnek szokása van.

Isztámbulnak virágjai,
 Tophánénak a bicskái,
 Galatának tánczosai.

15. Egy hajóm három árboczú,
 legénye oroszlán szívú,
 bárkája pár evezőjü.

Odalentről jön egy hajó.
 pasától van a fermánja,
 ez a fánk ugraszt meg téged.

Egy hajó ott jön Sirázból,
 vitorlája cseresznyéből,
 a fánkot mindjárt meglátod.

*Hamamlarda olij nālin,
pin ustune, birez salın,
topı el ustune alın.*

*Bu helva akıl şaşırij,
kimine žemre düşürij,
halkı başına uşurij.*

20. *Bağçelerde olij haşaş,
helva kokusu-de bir hoş,
içimizde yoktur sarhoş.*

*Arkadaş, seni beğendim,
jokumuş misli menendin,
bunları kimden öğrendin.*

*Helva topı jok behāne,
gelmemiş misli žihāne,
zevk-u sefā verdi žane.*

*Bağçelerde biberije,
git oteje, gel beriye,
beş on şişe amberije.*

*Helva topı ağlaj jürüj,
şimdi sāhibini bulij,
gittikcēz mejdani bulij.*

25. *Bağçelerde olij lāle,
düşmejelim dilden dile,
bak şu başa gelen hāle.*

*Bağçende gülin solmasun,
ehvālın kimse bilmesin,
jārānnar bize gülmesin.*

*Ata vurijler palanı,
çokžēz sōjledik jalanı,
bu topa göster ālemi.*

*Bağçelerde olij elma,
gel kendine, derin dalma,
akrānından geri kalma.*

A fürdőkben faczipó van,
lépj reája, kissé mozogj,
vedd a fánkot a kezedre.

Ez a helva eszet zavar,
kire langyos fuvalmat hint,
a népet összecsőditi.

20. A kertekben ópium van,
helva illatja mily édes,
köztünk egy sincsen részeg.

Társam, de megszerettelek,
nincs hasonlatos párod,
ezeket kitől tanultad.

Helva fánkja, sincsen ürügy,
nem jött párja a világra,
léleknek kéj gyönyört adott.

A kertekben paprika van.
menj amarra, jöjj emerre,
öt-tíz palaczk ambra illat.

Helva fánkja sírva halad,
most talál rá gazdájára,
egyre jobban helyet talál.

25. A kertekben tulipánt van,
ne kerüljünk nyelvről-nyelvre,
nézd, mi éri a fejemet.

Kertben rózsád ne hervadjon,
bajod senki meg ne tudja,
társink ki ne nevéssenek.

Lóra tesznek nyeregkápát,
sokat mondtunk hazugságot,
e fánknek világot mutass.

A kertekben almafa van,
térj magadhoz, el ne mélézz,
a társadtól el ne maradj.

*Istambulda uzun çarşu,
dukjanları karşu karşu,
top geliji, çikin karşu.*

(*Kapuja geldikte bu bejtler söjlene:)*

30. *Mājiliz bojle kapuja,
içinde bülbül şakija,
Fazli aĝam, gel kapuja.*

*Kahvelerde çalar tambur,
içimizde joktur kambur,
kapunun mandalın kaldur.*

*Pi gemi gelij Misirden,
jelkeni vardır hasirden,
bu top-tır seni kaçırdan.*

*Mājilim konĝe güline,
tefterim aldım elime,
helva vurdı ja beline.*

*Gemi gemije çatalum,
helvaja şeker katalum,
bu topı uĝuz satalum.*

35. *Kapu kapu, açıl kapu,
altı mermer, ustı japu,
top geliji, açıl kapu.*

*Topımın uninden kaçın,
ustune şekerler saçın,
kapunun mandalın açın.*

*Ekinĝiler ekij ekin,
kimse bilmej kalbimdekin,
hele selāmin alejkim.*

*Baş parmaĝım tutaj kalem,
vasf edelim binbir kelām,
dejiniz alejkum selām.*

Isztambulban nagy bazár van,
a boltjai szemtől-szembe,
jön a fánk, elibe jertek.

(Az ajtó előtt ezeket a verseket mondják:)

30. Kiváncozom ily ajtóhoz,
benne szóljon fülemüle,
Fázli aga, jer ajtóhoz.

Kávéházban tambura szól,
mi közöttünk nincsen púpos,
az ajtó závarját emeld.

Jön a hajó Egyiptomból,
vitorlája gyékényből van,
ez a fánk szalaszt meg téged.

Kedvelem a bimbórózsát,
könyvem vettem a kezembe,
helva derekához ütött.

Hajót kössünk a hajóhoz,
a helvába czukrot szórjunk,
ezt a fánkot olesón adjuk.

35. Kapu, kapu, nyilj ki kapu,
alul márvány, fent a háza,
jön a helva, nyilj ki kapu.

Fánkom elől fussatok el,
czukrot szórjatok reája,
az ajtó závarját nyisd ki.

Szántóvetők magot vetnek,
nem tudják, mi van szívemben,
hát csak béke ti veletek.

Mutató ujjam fog tollat,
dicsérjünk el ezeregy szót,
mondjátok, hogy béke veled.

(Kapuja çiktikta helvaji verirken, bir miktar tevekküf olunup bu bejtler söjlene :)

Hele ben işim bitijdim,
geçtim köşeje otujdim,
bu topi sana getijdim.

40. Čorbažilar hisab soraj,
bir kili kırk kila jaraj,
helva jejen bilmej zarar.

Al topin mubārek olsun,
almazsan-da uğur olsun.

(Kačinzışını getirmişlerse, ona göre bejtler söjlene :)

Mirini, javrim mirini,²⁰
janına almiş birini,
jedik helvanın birini.

Ejisin, javrim ejisin,
kojnında bülbül şakışın,
jedik helvanın ikisin.

Mačini, javrim mačini,
öpejim arzin içini,
jedik helvanın üçünü.

45. Merd oluj, javrim merd oluj,
sozlerin bana derd oluj,
helvamız şimdi dort oluj.

Mišini, javrim mišini,
žanına almiş ešini,
jedik helvanın bešini.

Evlerde oliji kedi,
ne hot bilij ne-de sedi,
sende helva oldi jedi.

(Az ajtó elé érkezvén, a mint átadják a fánkot, egy kissé megállanak és ezeket a verseket mondják:)

Befejeztem a dolgomat,
sarokba mentem, leültem,
ezt a fánkot neked hoztam.

40. Házigazda számadást kér,
egy szőrszálat negyvenért ad,
helvát evő bajt nem ismer.

Vedd a fánkot, áldott legyen,
ha nem veszed, üdvöz legyen.

(Ahhoz képest mondják a verseket, a hányadszorra hozzák:)

Vette, óh magzatom vette,
az egyiket odavette,
megettük az első helvát.

A javát, magzatom javát,
öledben pacsirta szóljon,
megettük a másodikát.

A — sejét, magzatom — sejét,
csókolom a szád belsejét,
harmadik helvát megettük.

45. Hős lesz, óh magzatom, hős lesz,
szavad nekem bánatra van,
helva lesz most a negyedik.

Vette, óh magzatom vette,
lelkéhez a társát vette,
ötödik helvát megettük.

A házakban macska vagyon,
hot-ot nem tud, se nem szedi-t,
a helva lett a hetedik.

(*Jine bu bejtler söylenē :*)

Bülbül güle āşik imiş,
sāhib sohbet sādik imiş,
bu top sana lājik imiş.

Sahatinin mahfazası,
uzandı bunın arası,
sorinüz var-mı parası.

50. Bağçelerde var salınjak,
ağamızın keji alçak,
jarın saraftan alažak.

Sen annene danıştın-mı,
bakkallarle barıştın-mı,
sen bu işi karıştın-mı?

Haži haži, žanum haži,
başında dir altun taži,
helva tatlı, sonı aži.

Bir şey sorsam, biliy misin,
pek uzuz dir, alıy misin,
dāvet etsem, gelıy misin?

Bağçelerde olij fistik,
odanızda kadem bastık,
bu topı biz size bastık.

55. Gözi kudretten sürmeli,
unınde divan durmalı,
bu topı buna vermeli.

Bağçelerde olij findik,
findığın altında durdık,
bu topı sana getirdik.

Topımın ustunde mum var,
içinde karışık un var,
bu topı almamış kim var?

(Aztán ezeket a verseket mondják:)

Rózsát pacsirta szeretett,
gazda, vendég hűséges lett,
ez a fánk hozzád méltó lett.

Az órádnak a tartója,
hosszúra nyult idő köze,
kérdézzétek: van-e pénze.

50. A kertekben hintóka van,
a gazdánknak kedve csappant,
holnap veszi pénzváltótól.

Anyáddal tanácskoztál-e,
fűszeressel békültél-e,
ez ügybe mit avatkoztál?

Hadsi, hadsi, lelkem hadsi,
fejedén arany korona,
helva édes, oszt keserű.

Valamit kérdek, tudod-e,
nagyon olcsó, megveszed-e,
ha meghivlak, vaj eljöss-e?

A kertekben nagyon pisztác, z,
a szobádba lépést léptünk,
ezt a fánkot neked szántuk.

55. Szem természettől festendő,
előtte kell tisztelegni,
e fánkot ennek kell adni.

A kertekben mogyoró van,
mogyoró alatt megálltunk,
ezt a fánkot neked hoztuk.

Fánkunk felett egy gyertya van,
benne össze-vissza liszt van,
ki az, ki fánkot nem kapott.

*Helva topi sıra geceñ,
görünge sâhibin seceñ,
çok korkutma şindi kaçaj.*

*Evde baban doğmışmidir,
dügmeleri gümüş-mi-dir,
helva jâpmak bir iş-mi-dir ?*

60. *Evde baban üge-mi-dir,
dügmeleri kalaj-mi-dir,
helva jemek kolaj-mi-dir ?*

*Bağların kenâri çalı,
oraja düşejin halı,
helvaja al gümeç balı.*

*Çiceklerin başı gül-dir,
bir kjâmilge usta buldır,
tepsileri ejgez doldır.*

*Bağçelerde olij şimsir,
aklını başına devşir,
helvajı sen bojle pişir.*

*Balta sapı jutturijler,
küprüsile kusturijler,
helvasını japtirijler.*

65. *Bağçelerde olij tirtıl,
ister darıl ister jirtıl,
helvajı jap, ojle kurtıl.*

*Kazanjiler japaj kazan,
içimizde jok-tır çoban,
helvajı ver para kazan.*

*Bağçelerde olij erik,
bağçelere bu-dır lâjık,
buna dejler nu je ninik.*

*Bu topı senden alalım,
sen düşün kime verelim,
sen emr ejle, biz verelim.*

Helva fánkja sorjában megy,
megpillantván, gazdát választ,
meg ne ijeszd, mert elszalad.

Otthon atyád született-e,
a gombjai ezüstök-e,
helvát csinálni, dolog-e?

60. Otthon atyád mostoha-e,
a gombja czinnből való-e,
helvát enni vaj könnyű-e?

A kerteknek széle csalit,
terítsetek ott szőnyeget,
helvához végy lépes mézet.

A legfőbb virág a rózsza,
tökéletes mestert találj,
a tepsiket jócskán töltsd meg.

A kertekben vagyon fegyver,
vedd az eszed a fejedbe,
a helvát te így készítsd el.

Balta nyelét lenyeletik,
szíjastól leokádtatják,
a helvát elkészítettik.

65. A kertekben kántálás van,
haragudj, akár szakadj szét,
helvát készíts, úgy szabadulj.

Üstösök csinálnak üstöt,
mi közöttünk nincsen pásztor,
add a helvát, pénzt kereshetsz.

A kertekben vagyon szilva,
a kertekhez csak ez méltó,
ezt úgy hívják nu je ninik.

E fánkot elvesszük tőled,
gondolkozz hogy kinek adjuk,
te parancsolj, mi hadd adjuk.

*Top geldi mejdāne jārān,
hazir olsun topi alan,
temāšā ejlesin gören.*

70. *Destemālīm uži saçak,
bejtlerim dir hanžer piçak,
topi senden kim alažak?*

*Al topinī, ol iftihar,
bu top sende kilmaj karar,
bu jārānlar šerbet araj.*

*Efendi ukudir heže,
içimizde jok-tır hoža,
režām bu-dir: hangi geže?*

*Dāvet ejle hep gelsinler,
dāvet sāhibin bulsunlar,
hem o gežeji bilsinler.*

*Mekteblerin hep hožası,
okudir ebžet hežesi,
geležek žumā ertesi.*

75. *Ağamizin günli oldı,
sonradan kijmeti oldı,
hele top jerini buldı.*

*Arabajla gelij tiken,
tikenin tohumun düken,
işin bitti hajde tüken.*

*Bağçelerde olij kuju,
ağamizin eski huji,
topi aldın, doğru jürü.*

(Topu almağa gelirken bunu söylerler:)

*Besmeleyle çıktık jola,
selam verdik sağa sola,
dolaşıp geldik kapuja.*

Előjött a fánk, pajtások,
kész legyen a fánkot vevő,
hadd szemlélje meg a néző.

70. A kendőmnek vége rojtos,
a verseim handsár és kés,
a fánkot tőled ki kapja?

Vedd a fánkot, légy rá büszke,
e fánk veled nem áll szóba,
barátaink italt kérnek.

Efendi olvastat betűt,
közöttünk egy sincsen hodsza,
a kérésem: melyik este?

Hívd meg őket, mind hadd jöjjön,
meghívás gazdára leljen,
azt az éjjelt mind megtudják.

Iskoláknak tanítói,
mind megtanít a betűkre,
a jövő hét szombat napján.

75. Gazdánk kedve kerekedett,
nagy lett aztán az értéke,
a fánk megtalálta helyét.

A kocsival jön a tövis,
a tövisnek magát szórjad,
dolgot elmúlt, te is szünj meg.

A kertekben kutak vannak,
gazdánknek régi szokása,
fánkot vetted, menj előre.

(A mikor a fánkért jönnek, ezt éneklik:)

Isten névvel keltünk útra,
tisztelegtünk jobbra-balra,
bolyongván jöttünk ajtóhoz.

*Arzulajip geldik size,
sohbetiniz žumlemize,
helvaji sen getir bize.*

80. *Ağadan topimiz geldi,
žumlemizi mesrur etti,
bu helvaji bize japti.*

*Bir mumžagiz ver jakajim,
topin ustune bakajim,
kanad ver tanrim, ucajim.*

*Top geldi mejdane jaran,
temasā ejlesin gören,
hazir olsun topi alan.*

83. *Bu topi saldik engine,
dajanmiş ev direğine,
helva durmiş jüregine.*

Vágyakozván jöttünk hozzád,
társalgásod mindnyájunknak,
a helvát te hozza nekünk.

80. A gazdától jött a fánkunk,
mindnyájunkat víggá tette.
e helvát nekünk csinálta.

Adj egy gyertyát, hadd gyűjtom meg,
a fánkra hadd nézzek reá,
szárnyat adj Isten, repüljek.

Előjött a fánk, barátim,
hadd nézze meg a szemlélő,
itt legyen a fánkot kapó.

83. Fánkot tengernek ereszténk,
ház árboczhoz támaszkodott,
helva megállt a szívénel.

JEGYZETEK.

¹ A mai szerb *Kladova* török neve. Szó szerint (feth-i islam) az Iszlám győzelmét jelenti.

² Így nevezték azokat a tornyos kőfalakkal körülépített kaszárnnyakat, melyek a sziget közepén és a vele átellenben levő dunai partokon a sziget védelmére szolgáltak. *Palanka* néven is ismeretesek voltak.

³ E népdal *gejék türküsi* (szarvas dal) név alatt ismeretes.

⁴ Így hívják az uralkodóknak azt a névjegyét, melyet fontosabb okiratok alatt találunk. E tigrában mindig az uralkodó szultán neve van megörökítve, atyjáéval egyetemben. Ez az állandó formájú kalligrafikus jel rajta van a pénzekben, szultáni épületek és intézmények kapuján, és különös formáját a monda I. Murad idejéből származtatja.

⁵ E négy könyv a következő: *tevrät* (pentateuch), *zebur* (zsoltár), *injil* (evangélium) és *kur'an* (kórán).

⁶ E dal *Ada türküsi* (szigeti népdal) néven ismeretes. Akkor keletkezett, mikor a törökök kivonultak a szigethől, hogy az osztrákoknak adjanak benne helyet.

⁷ Egy paradicsomi folyónak a neve.

⁸ E népdalnak *Tuna türküsi* (Duna dala) az ismertebb neve.

⁹ *dsemre*-nek nevezik azt a tavaszi szellőt, mely előbb a levegőt melegíti át, aztán a vizet, végül pedig a földet.

¹⁰ E dal első verssorában levő *-gel* szócskák (*kačma gel*, *ačma gel*) a parancsoló módnak egy ma már elavult alakja (l. Oszmán-török nyelv-könyv 262. l.).

¹¹ *Arzu és Kamber*, egy népregénynek a hősei, a kiket az egymás után való epedés pusztít el. L. Kisázsiai török népregények című dolgozatomat.

¹² *fetvā* rendszerint a muftinak vagy bármily más szakértőnek akár szóbeli akár írásos ítélete.

¹³ *Terzi deresi* (szabó völgye) volt a neve egy hosszan elnyúló völgynek, mely a szigettel szembe levő szerb partoknál kezdődött.

¹⁴ *Aljonnak* hívták azt a magaslatot, mely a szigettel szemben a magyar partokon van.

¹⁵ *Fdzli aga*, a szigetbeliek egyik tekintélyes embere, ugyanaz a ki a szabadságharcz idejében a menekülő magyarokat a török határra kísérte.

¹⁶ *Tufar* egy kis község neve a szerb határ közelében, mely fájáról volt főleg nevezetes.

¹⁷ E népdalnak *Budin türküsü* (Buda nótája) a neve. Voltaképpen csak töredéke egy hosszabb és már feledésbe ment népdalnak, mely Budavára elestének illetve bevételének az emlékét örökítette meg.

¹⁸ A 81. szám alatt közölt tizennégy darab négysoros versecskének *māni* vagyis gondolatdal a neve. Egymástól független dalcsoportok, melyeket bizonyos alkalmakkor szokás elénekelni. Az alsóbb néposztálybeliek jövődömondó erőt tulajdonítanak neki. Asszonyi mulatságokon, főleg gyermekágyi és lakodalmi ünnepeken, összeírják ezeket a mánikat, beleteszik egy zacskóba, és a jelenlevők mindegyikének egyet egyet juttatva, úgy lesik a jelentését. A *māni*-dalok legnagyobb ünnepe a *hidreliz*, a tavasz első napjának a megünneplése. E nap előestéjén összegyűlnek a helységbeli lányok, mindegyik egy-egy tárgyat dob bele egy edénybe, melyet másnapig egy rózsabokor alá temetnek. Másnap reggel ismét megjelennek, a fazekat kiássák és mialatt az egyes tárgyakat kihúzzák belőle, egy bekötött szemű lány *mānit* mond minden egyes tárgyra illetve a tulajdonosára.

¹⁹ Az e csoportba foglalt 83 versszak a helva osztó ünnepre vonatkozik, melynek bővebb leírását l. Ethnographia II. évf.

²⁰ A következő strófák sorkezdő szavai, mint *mirini*, *mačini*, *mišini* értelem nélküli szóalakok és csak arra valók, hogy a *birini*, *üčüni* és *bešini* szóknak rímekül szolgáljanak.

Verselés. A török népdalok versformája a szótagok számán (parmak hesabi) alapul. Az egyes verssorok ritmikus csoportokra oszlanak, és e csoportok száma a szótagok mennyiségétől függ. A legszokottabb formák a következők:

1. 4+4: bulut gelij | düşe kalka (jön a felhő esve kelve).

2. 4+3: işidejim | sesini (hadd hallom a hangodat).

3. 4+4+3: arabalar | gelij gecej | iz oluj (jönnek mennek a szeke-
rek, nyoma lesz).

4. 2+4+2+3: kaldır | nikabini | gel gir | kojnıma (emeld fátyolo-
dat, jöjj az ölembe).

5. 4+3+2+3: bana deşler | ađlama, | neme | güleğim ? (azt mondják,
hogy ne sírjak, miért nevessek ?)

A versszakok legtöbbje három sorból áll, melyek egymással *a a a* képzet szerint rímelnek:

Ben ađlađım gündüz *gişe*,
ađeb jārim hālın *nişe*,
ko janajım kül *olunşe*.

Gyakoriak a négysoros versszakok is, melyeknek rímképlete: *aaba*,
vagy pedig: *abcb*:

Jürü jeşillim jürü,
eşinden kalma gerü,
zehir olsa içerim,
memenden akan teri.

Kalmadı sabrım kararım,
ağlağım her gün,
jārin hakkın divanında,
söjlejim bir gün.

A hat sorból álló versszakok, melyekben nyolczszótagos sor ötszótagossal váltakozik, tulajdonképpen tizenhárom szótagból álló háromsoros versnek is tekinthető. A rím is csak ezeknek a végén mutatkozik:

Kara gözlüm kara kaşım | karşıma geldi,
ben āleme gülej iken | başıma geldi,
onbeşinde bir jār sevdim | hoşıma geldi.

Az olyan hat sorból álló versszakban, melyben nyolczszótagos versorok hétszótagosakkal váltakoznak, a rímek *a b c b d b* képlet szerint vannak elhelyezve:

Ah efendim ah sultanım,
jetej beni taşladın,
hizmetinde jok kusurum,
ben ne günah işledim,
ben zajif-im dajanamam,
sen siteme başladın.

Gyakori eset, hogy a verssor két-két szava rímel össze a következő soroknak ugyancsak két-két szavával, főleg olyankor, ha a végszók ugyanazok:

Evleri var jol başında,
benleri var sol kaşında;
aklımı başımdan zāj ejlemişler,
bugün dilberleri pāj ejlemişler;
iki derjā arasında, gemim var,
jüreğimde elemim var, gamım var,
senden gajri bu dünjāde, kimim var.

Az egyes versszakok után elmaradhatatlan a refrain, törökül *bağırma*. A legtöbbször csak egy sorból áll, főleg a három sorból álló versszakoknál, a nélkül azonban hogy az előbbi sorokra rá is rímelne (l. 33. és 37-ik dal). Itt-ott előfordul hogy egy vers második sora képezi a refraint, és ez ismétlődik meg a többi strófák után is:

Edemem kimseje hālim hikājet,
günül senden kime edem şikājet?

aklîmî başımdan aldın nihajet.

B. Günül senden kime edem şikjâjet?

L. még 57-ik dal.

Leggyakoribb azonban az, hogy a refrain két vagy négy egymásra rárímelő verssorból áll:

Aman felek, hasretine kavuştır,
jârim küsmüş, tez zamanda bariştır;

nazlı jârim, senden ajrı-mî düstim,
ateşi-aşkınla jaudım tutuştıım stb.

Nem egyszer csendül meg a török népdalokban az alliteratio is. És e betűrímeik a legtöbb esetben nemcsak egyes betűkre illetve hangokra, hanem két vagy több szótagra is kiterjednek. Példák:

Besmelejle başlajalım,
haşlamajı haşlajalım,
bu işe ne işlejelim;

ezel olsa ezel olsa,
benim topım güzel olsa,
gül japrâğı gazel olsa;

mor menefşe morluğuna;
ekinşiler ekij ekin;

sen dedene daniştın-mî,
bakkallarla bariştın-mî?

selam verdik sağa sola stb.

Nyelvjárásbeli sajátosságok. Az adakálei nyelvjárás a ruméliai dialektus egyik mellékhajtása. Legközelebb a bulgár-török dialektushoz áll, mely a bulgár nyelv hatása alatt tért el némileg a ruméliai török nyelvjárástól.

1. Hangtan. a) A hangzóilleszkedés ama törvénye alól, hogy egy szóban vagy csak magas-, vagy csak mély hangok lehetnek, és hogy a magánhangzók az ajakműködés szerint is illeszkednek, némi kivételt mutat az adakálei nyelvjárás. Főleg a szótólhoz járuló képzők és ragok használatánál. A többalakú ragok és képzők ugyanis, az oszmanlitól eltérően a következőképpen illeszkednek:

a után i mellett u is: *hanım* (hanım), *kaldır* (kaldır), *varın* (varın), *nârsız* (nârsız), *açtık* (açtık) stb.

o után u mellett i is: *bojin* (bojun), *olsın* (olsun), *koktım* (koktum), *onı* (onu), *doğdı* (doğdu) stb.

u után u mellett i is: *buldım* (buldum), *uğrına* (uğruna), *vuruldım* (vuruldum), *dolusın* (dolusun) stb.

ö után ü mellett i is: *öptim* (öptüm), *čökti* (čöktü), *görij* (görür), *sözine* (sözüne) stb.

ü után ü mellett i is: *jüzüni* (jüzünü), *gülümi* (gülümü), *düstüm* (düstüm) stb.

E szabály értelmében egész következetesen fordulnak elő az ilyen alakok, mint: *sararıp* (sararup), *okudım* (okudum), *komşı* (komşu), *jolım* (jolumu), *gülümi* (gülümü), *kopmıšım* (kopmuşum), *armudı* (armudu), *taktım* (taktım), *dükülēj* (dökülür), *bojnuz-žujın* (bojnuzğuyun), *kılasun* (kılasın), *dolašmasun* (dolaşmasın), *ağlajı* (ağlayı) stb.

Vannak viszont számos olyan esetek is, melyekben a hangzók nem illeszkednek, pl. *fidanlerden* (fidanlardan), *järle* (jārla), *sevdäje* (sevdāja), *ajde* (ajda), *aldılar* (aldılar), *rurij* (vurur), *japaylar* (japarlar) stb. Ugyancsak a hangrend megzavarására vezethetők vissza azok az esetek, a mi kor magas hangsorok mélyhangú alakjukban használatosak. E tünet idegen nyelvi befolyásra vezethető vissza. Példák: *dort* (dört), *ü:* (uē), *turlu* (türülü), *üst* (üst), *butun* (bütün), *tutun* (tütün), *gun* (gün), *kučuk* (küçük), *bujuk* (büjük), *umrum* (ömrüm); továbbá: *žumle* (žümle), *dunja* (dünja), *ote* (öte), *šupe* (šübhe), *bojle* (böjle), *dustım* (düstüm), *jurudi* (jürüdü), *burudi* (bürüdü), *sojle* (söjle), *efendım* (efendim), *žanım* (žanım), *dustım* (düstüm), *uni* (önü), *gunah* (günah), *geru* (gerü), *beru* (berü). — Illeszkedés történt ellenben a következő szóalakok használatánál: *kestene* (kestāne), *zaman* (zeman), *kirez* (kiraz), *tene* (tāne), *mezer* (mezar), *gerden* (gerdan), *kabab* (kebab), *mesken* (meskjan), *süret* (suret).

Az *o* és *ö* hangoknak egy fokkal zártabb *u* és *ü* alakja van használatban: *ujun* (ojun), *utur-* (otur-); *gür-* (gör-), *süz* (söz), *ütüş-* (ötüş-), *üp-* (öp-), *günül* (gönül), *öldür-* (öldür-), *gütür-* (götür-), *ülmek* (ölmek), *ögret-* (öjret-), *sünmek* (sönmek), *dükme* (dökme), *dünmek* (dönmek), *sük-* (sök-), *dükül-* (dökül-).

b) A mássalhangzókra vonatkozólag főleg a gutturalis *g* használata mutat fel dialektusunkban némi feltűnőbb eltérést. A török köznyelvi *g*-nek ugyanis megvan az a sajátága, hogy mélyhangú szókban *ɣ*-vé, magashangúakban pedig *j*-vé gyengül, pl. *doyru-ejri*, *day-bej* stb. Ezzel szemben az adakái nyelvjárás ezt a *g* hangot úgy a magas-, mint a mélyhangú szókban csak egy kissé gyengébben artikulálva ejti ki. E hangot, tekintet nélkül a hangsor mély vagy magas voltára, a szövegeimben *ɣ*-vel jeleztem. Ez a hang van meg a következőkben: *dojrı* (doyru), *day* (day), *oılan* (olan), *ağla-* (ağla-), *bağ* (bağ), *jağma* (jāma), *čožuji* (čoğuyı); *bej* (bej), *dejiš-* (dejiš-), *dejił* (dejił), *bejen-* (bejen-), *düjme* (düyme), *ejer* (ejer), *ijne* (ijne), *düjin* (düyün) stb.

A mássalhangzók változásai közt megemlítendő még a szókezdő *b*-nek *p*-s változatai a következőkben: *pi*, *pij* (bir), *pinelim* (binelim), *pınar* (bunar), *pičak* (bičak). Ellenben *baša* (paša).

2. Alaktani eltérések csak az igék ragozásánál fordulnak elő. A jelen idő képzője tudvalevőleg a tartós jelennél *-ijor*, az általános jelennél pedig a segédhangzóval ellátott *-r*. Az adakái dialektusnál ezt az *-r*

hangot a -j pótolja és pedig a) az általános jelennél: *gelij* (gelir), *bilij* (bilir), *gezej* (gezer), *bakaj* (bakar), *akaj* (akar), *istej* (ister), *gečej* (gečer), *olij* (olur); *jatijim* (jatarım), *bilijim* (bilirim), *üljüm* (ölürüm), *ičejsin* (içersin), *gidejiz* (gideriz), *gidejler* (giderler), *japajiz* (japarız), *gidejsin* (gidersin) stb. A tagadó igéknél: *sarmaj* (sarmaz), *küsmej* (küsmez), *görmejmisin* (görmezmisin), *alınmaj* (alınmaz), *inanmajmisin* (inanmazmisin), *vermejmisin* (vermezmisin) stb. b) a tartós jelennél: *japiji* (japijor), *gideji* (gidejor), *annaji* (annajor), *janiji* (janijor), *tüteji* (tütijor), *üteji* (ötijor), *jeteji* (jetijor), *üljüm* (öljorum) stb. c) Összetett és tovább képzett igéknél: *verij idim* (verir idim), *gülej iken* (güler iken), *bilmej iken* (bilmez iken), *sevejsen* (sever isen), *aşajsan* (aşarsan), *ičejsen* (içersen). Itt-ott az efféle alakok is hallhatók: *istemejirler* (istemejorlar), *čikmajir* (čikmajor), *saramajirim* (saramajorum), *bulamajirim* (bulamajorum), *üljirim* (öljorum), *apajir* (japijor) stb. A kétféle jelen rendszerint egy alakba olvad, és a két idő közötti különbség mintha kiveszöbén volna a nyelvtudatból. Az egyöntetűvé lett ragozás ezt a megállapodást mutatja:

japajim (japarım és japijorum)
japajsin (japarsın és japijorsun)
japaj, japaji (japar és japijor)
japajiz (japarız és japijoruz)
japajsiniz (japarsınız és japijorsunuz)
japajler (japajlar és japijorlar).

A tartós jelen ragozása:

gidijirim (gidijorum)
gidijrsin (gidijorsun)
gidiji, gidej (gidijor)
gidijiriz, gidijiz (gidijoruz)
gidijirsiniz, gidejsiniz (gidijorsunuz)
gidijirler, gidejler (gidijorlar).

E nyelvtani sajátságokon kívül még megemlítendő hogy az adakálei nyelvjárásba több idegen, főleg pedig szerb és bolgár elem vegyült. Rumán elem aránylag jóval kevesebb.

